

**Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická**

Diplomová práce

Churchill, Roosevelt a druhá světová válka

Michal Briš

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Moderní dějiny

Diplomová práce

Churchill, Roosevelt a druhá světová válka

Michal Briš

Vedoucí práce:

PhDr. Roman Kodet, PhD.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Na tomto místě bych rád poděkoval PhDr. Romanu Kodetovi, PhD. za obětavý přístup, cenné rady a odborné vedení mé práce.

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, srpen 2016

.....

Obsah

1 Úvod.....	1
2 Churchill a Roosevelt před druhou světovou válkou.....	5
2.1 Winston Churchill.....	5
2.2 Franklin Roosevelt.....	10
3 Od počátku druhé světové války po Dunkerque.....	15
3.1 Fall Weiss.....	16
3.2 Weserübung.....	18
3.3 Fall Gelb.....	19
3.4 Dunkerque.....	21
4 Churchill a Roosevelt během druhé světové války.....	23
4.1 Počátky korespondence.....	24
4.2 Churchill ministerským předsedou.....	25
4.3 Vstup USA do války.....	32
4.4 Od Casablancy po operaci Overlord.....	38
4.5 Od vylodění v Normandii po konec války.....	43
5 Hodnocení vztahu Churchilla s Rooseveltem.....	48
6 Závěr.....	52
7 Seznam použité literatury.....	55
8 Resumé.....	57

1 Úvod

Winston Churchill a Franklin Roosevelt patřili mezi nejvýznamnější státníky dvacátého století. Oba politici vedli své země během druhé světové války, což nebyla jednoduchá situace. I přes tyto okolnosti však vyvedli své státy z nepříznivé situace a tyto mocnosti byly mezi vítěznými národy. Churchill Rooseveltův politický vývoj sledoval již od třicátých let během prezidentské kampaně, což předznamenalo jejich budoucí vztah. Po začátku druhé světové války si začali dopisovat, čímž začal mimořádný vztah, který ovlivnil vývoj konfliktu. Jejich přátelský vztah zcela jistě napomohl lepšímu vztahu Velké Británie a Spojených států, které před druhou světovou válkou nebyly příliš příznivé. Jejich korespondence čítala velké množství zpráv, ve kterých probírali jednotlivé válečné plány a budoucí vývoj. Válečná diplomacie byla tímto přátelským vztahem velmi ovlivněna.

Hlavním cílem diplomové práce je hodnocení vztahu Churchilla s Rooseveltem. Pro rozbor tohoto tématu je nutné představit průběh života obou státníků od dětství až po start druhé světové války. Podrobné vyličení této části je bezpochyby nutné, abychom mohli plně pochopit jejich jednání na základě zkušeností, které měli z předchozích let. Oba dva působili ve vysokých politických pozicích, tudíž je jasné, že je tato fáze života určitým způsobem připravila na vykonávání nejvyšších funkcí v tak obtížném období. Vzhledem k hlavnímu cíli práce je také nutný krátký exkurz do vývoje druhé světové války v samotných počátcích, aby bylo patrné, v jaké situaci nastoupil Churchill do funkce prvního lorda admirality a následně ministerského předsedy. Roosevelt byl prezidentem již před druhou světovou válkou, jeho vztah s Churchillem se však začal vytvářet během válečného období.

Analýza vztahu těchto dvou státníků je odvíjena především z jejich vzájemné korespondence, která zásadním způsobem ovlivňovala válku. Dopisování mezi ostatními státníky bylo sice běžné včetně blahopřání atp., zde byl však znatelný rozdíl. Cílem práce je především analýza tohoto vztahu, který mnohdy překračoval klasickou interakci mezi ostatními politiky, která mohla být pozitivní, ale nedosahovala takové úrovně, jakou měl tento vztah. Obsah dopisů se samozřejmě týkal především válečného plánování a bylo jasné, že jeden druhého kontaktují z čistě pragmatického důvodu, našly se zde však momenty, kde byl patrný upřímný přátelský vztah. Vzhledem k tomu jsou do diplomové práce zakomponovány části ohledně soukromého života – například jejich

manželek. Analýza vzájemného vztahu je zpracovávána především z počátku druhé světové války, neboť v této době započalo sblížování, což je pro tuto práci zásadní.

Práce je rozčleněna do čtyř kapitol, které jsou seřazeny chronologicky. První kapitola stručně vyobrazuje život obou státníků do počátku druhé světové války. Kapitola je tedy soustředěna na dětství, studium a následný život po ukončení vzdělání. Dále je probírána jejich kariéra od úplných počátků až po nejvyšší pozice v politice. Tato kapitola poukazuje na to, jak bylo důležité vzdělání budoucích představitelů dvou světových mocností pro jejich působení ve vysoké politice. Jejich kariérní začátky jsou rovněž zásadní s ohledem na vykonávání funkcí během druhé světové války.

Druhá kapitola stručně zobrazuje vývoj na evropském kontinentu od mnichovské konference po vylovení v Dunkerque. Tato kapitola je zde především proto, aby následující část volně navazovala na válečný vývoj, který Churchill s Rooseveltem řešili. Kapitola začíná mnichovskou konferencí, která změnila status quo střední Evropy a částečně tak předznamenala budoucí vývoj, na který oba státníci reagovali. Vybrány jsou především situace a operace, které měly v počátcích druhé světové války klíčový vývoj na celosvětové dění, což Churchill s Rooseveltem poznali a dle toho zaujali postoj. Závěrem kapitoly je evakuace z Dunkerque, neboť v této době Churchill zahájil působení ve funkci ministerského předsedy.

Stěžejní částí této diplomové práce je třetí kapitola. V této kapitole je soustředěna pozornost na detailní analýzu vztahu Churchilla a Roosevelta během druhé světové války. Z počátku je kladen důraz na osobní rovinu vztahu a to, jak se stále více stával přátelským, což je evidentní v některých dopisech, které se týkají osobních záležitostí a rodin obou dvou politiků. Válečná korespondence pak poukazuje na to, jak tento vztah ovlivňoval diplomacii a válečný vývoj. Důraz je kladen především na samotnou korespondenci – válečné dění, jednotlivá setkání a konference jsou spíše upozaděny na její úkor. Kapitola je rozdělena na několik podkapitol dle válečného i politického dění s tím, že je kladen důraz především na počátek kapitoly, ve kterém se blízký vztah Churchilla s Rooseveltem teprve vytvářel.

Poslední část práce, tedy čtvrtá kapitola, se zabývá hodnocením a analýzou vztahu mezi Churchillem a Rooseveltem. Kapitola rozebírá jednotlivé faktory a situace, které měly klíčový vliv na vztah těchto dvou státníků či na to, jak jejich vztah ovlivňoval válečné dění a diplomacii. Je bráno několik úrovní, na kterých se dá poukazovat důležitost jejich vztahu. Mezi ně patří osobní přátelská korespondence,

následně válečné plánování a jeho konzultace a v neposlední řadě osobní setkání na konferencích či mimo ně.

Ve své diplomové práci jsem používal především zahraniční zdroje. Nejdůležitější publikací byla pro mou práci kompletní korespondence Churchilla s Rooseveltem, která vyšla pod názvem *Churchill & Roosevelt: The Complete Correspondence*, jako autor je označen editor Warren F. Kimball. Toto dílo bylo sštěžejní především proto, že je zkompletováno z korespondence obou státníků, ve které jsou nejen všechny zasláné zprávy, ale i neodeslané návrhy dopisů, které z neznámých důvodů nebyly odeslány. Mimo to jsou zde zapsány také záznamy z konferencí a hovory, které byly odposlouchávány Němci, díky čemuž se dochovaly. Z tohoto důvodu se tato třídílná kniha stala důležitým zdrojem v kapitole o analýze vztahu Churchilla a Roosevelta. Dalším důležitým zdrojem k analýze vzájemných vztahů je bezpochyby kniha *Churchill a Amerika* od Martina Gilberta. Postoj Spojených států vzhledem k druhé světové válce je dále rozebrán v třídílném zdroji od Jana Wannera – *Spojené státy a evropská válka 1939–1945*. Především tyto dva zdroje jsou užitečné na analýzu dvou mocností z pohledu obou stran. Dále používám články, které jsem našel především na internetovém serveru JSTOR, na kterém lze najít mnoho kvalitních publikací z renomovaných historických periodik. Tyto články jsou rozličného charakteru, týkají se jednotlivých situací či problémů ohledně Churchilla nebo Roosevelta a jejich vlivu na diplomatické dění během druhé světové války. Zajímavým zdrojem jsou bezpochyby paměti Winstona Churchilla, který o druhé světové válce napsal šestidílný svazek. Ač je to primární pramen, který by se měl bezpochyby využít, k pamětem je nutné přistupovat velmi opatrně, neboť hrozí subjektivní úhel pohledu. Tato hrozba je u Churchilla zvlášť vysoká, jelikož má tendenci se vychvalovat.

V první kapitole o dětství a kariéře obou státníků jsem využil především monografie, které byly napsány o těchto státnících. Monografií je použito větší množství s ohledem na to, že se navzájem doplňují v informacích, které v některých chybí, zároveň se díky tomu dají ověřovat jednotlivá fakta. Mezi tyto monografie patří kniha *Winston Churchill* od Lewise Broada, která je sice staršího vydání, nicméně velmi obsáhlá a plná důležitých informací. Mezi další důležité monografie bezesporu patří kniha *Roosevelt: Čtyřikrát prezidentem USA* od Ivana Brože. Tyto monografie se samozřejmě daly využít i v hlavní kapitole pro doplnění zásadních informací.

V druhé kapitole byla využita literatura, která se týkala blitzkriegu nebo monografie o konkrétních operacích během druhé světové války nebo knihy, které se

týkaly počátku tohoto celosvětového konfliktu jako celku. Mezi tyto knihy rozhodně patří *Blitzkrieg: Od Hitlerova nástupu po pád Dunkerque* od Lena Deightona či *Válka v Evropě: Blesková válka* od Edwina Palmera Hoyta.

2 Churchill a Roosevelt před druhou světovou válkou

Winston Churchill i Franklin Delano Roosevelt pocházeli ze známých rodů. Rodokmen Churchilla sahá až do středověku, zatímco u Rooseveltovy rodiny je znám její příchod do Ameriky kolem roku 1640. Churchilla s Amerikou dále pojí fakt, že jeho matka pocházela z tradiční americké rodiny. V Británii patřil mezi známé osobnosti, neboť i jeho otec byl považován za významného politika. V podobné situaci byl Roosevelt, neboť Theodore Roosevelt, americký prezident z počátku 20. století, byl Franklinův příbuzný z vedlejší větve rodiny. Churchill i Roosevelt byli již od útlých let vychováni ve velmi dobrých podmínkách, díky kterým se mohlo rozvíjet jejich nadání, které následně využili ve svých politických funkcích.¹

2.1 Winston Churchill

Mladému Churchillovi se díky skvělému rodinnému zázemí dostávalo dobré péče a vzdělání, nicméně počátky studia nebyly nikterak oslnivé, neboť ve škole několikrát propadl, a sami rodiče si zpočátku o synovi nemysleli, že by příliš vynikal a mohl dosáhnout úspěchu.² Otec Randolph si však všiml Winstonovy záliby v armádě, díky čemuž byla jeho budoucnost nasměrována tímto směrem, neboť pro něj vybral prestižní školu v Harrow. Krátce po započetí studia musel zástupce ředitele školy na jeho školní výsledky reagovat dopisem pro Winstonovu matku: „*Jeho zapomnětlivost, nedbalost, nedochvilnost a nesoustavnost ve všech ohledech je tak vážná, že vás chci tímto dopisem požádat ... abyste s ním v této věci vážně promluvila.*“³ Po absolvování školy v Harrow Churchill zamířil do Vojenské akademie v Sandhurstu. Zde sice neuspěl u přijímacího pohovoru, byl ale nakonec přijat. Tato škola byla pro Churchilla velkým přínosem, neboť ho přestalo trápit „nudné“ studium a vojenská výchova ho bavila daleko více, tudíž školní úkony zvládal bez větších problémů a školu zakončil na osmém místě z celkových 150 studentů.⁴

¹ ČERMÁK, Josef, *Winston Churchill: Nástin života*, Zlín 2000, s. 10; HACKER, Jeffrey H., *Franklin D. Roosevelt*, Lakeville 1991, s. 20–22.

² MATĚJKA, Jaroslav, *Churchill, Roosevelt, de Gaulle, Hitler – machiavelistické etudy*, Liberec 1997, s. 34.

³ DELAFORCE, Patrick, „*Jen čtyři doutníky denně!*“: *Winston Churchill, jak ho (asi) neznáte*, Praha 2007, s. 20.

⁴ BROAD, Lewis, *Winston Churchill*, Praha 1947, s. 18–19.

Po absolvování školy byl Churchill přidělen k husarům a během tohoto období ho postihla rodinná tragédie podobně jako Franklina Roosevelta, neboť zemřel Winstonův otec Randolph. Po znuřeném období na škole se díky svému zařazení mohl těšit na boj, který považoval za náplň svého života. Poprvé se bojové akce zúčastnil při guerillovém povstání na Kubě, což však nebyly příliš rozsáhlé boje. Během této výpravy se stal válečným dopisovatelem, což se záhy projevilo jako jedna z jeho vášní. Za zásluhy v této vojenské akci dostal vyznamenání – Řád za vojenské zásluhy.⁵

Po návratu z Kuby zjistil, že se chystá vojenská expedice do Indie a díky tomu, že znal velitele sira Blooda, si domluvil, že ho na tuto akci vezme s sebou. Během pobytu v Indii se kromě bojových akcí stále věnoval činnosti válečného dopisovatele a začal zde rozvíjet své další hobby – hraní póla a studium. Pólo zvládal Churchill výborně i přes poraněné rameno, které si vyvrtnul během vyloďování. Dalším předmětem zájmu bylo studium, neboť se rozhodl rozšířit své znalosti filosofie, historie a ekonomiky, takže si od své matky pravidelně nechával zasílat balíky knih a četl významná díla např. Gibbona či Darwina.⁶ Mimo jiné dále rozvíjel svou „spisovatelskou kariéru“, neboť kromě práce dopisovatele sepisoval vlastní knihu *The Malakand Field Force*, která měla velmi dobrou kritiku a také za ni obdržel solidní finanční odměnu.⁷

Churchill se po vzoru otce zaobíral možnostmi působení v politice. Jeho nadšení však opadlo ve chvíli, kdy mu bylo naznačeno, že je od něj očekáván finanční dar volebnímu obvodu, ve kterém se bude snažit o zvolení, to však rodinná finanční situace příliš neumožňovala. Churchillovi se v tu chvíli dostalo šance na další vojenské tažení, a to v Súdánu. Zde stále působil jako válečný dopisovatel a díky napsání knihy *Říční válka* si zde vydělal slušné peníze. Po návratu do Anglie se znovu pokusil o vstup do politiky za Konzervativní stranu, kandidatura v obvodu Oldham nicméně nebyla úspěšná, neboť se na prvních dvou místech umístili liberálové a Churchill za druhým z nich skončil o 1300 hlasů.⁸

Po volebním neúspěchu se Churchill vypravil do jižní Afriky, odkud měl nyní již bez armádní funkce informovat o búrské válce jako zvláštní dopisovatel. Při přesunu vlakem došlo ke konfliktu s nepřátelskými jednotkami, načež se Churchill přímo zapojil do probíhající bitvy, přestože již nebyl voják. Následně byl Churchill zajat, žádal však o své propuštění vzhledem ke své civilní profesi, nicméně přímá angažovanost v boji

⁵ ČERMÁK, s. 12.

⁶ CHURCHILL, Winston S., *Mé životní začátky*, Praha 1996, s. 92–98.

⁷ BROAD, s. 22.

⁸ DELAFORCE, s. 36–38.

tomuto zamezila. Churchill však dokázal ze zajetí uprchnout. Během útěku se shodou náhod dostal k Angličanovi, který v oblasti bydlel. Ten mu nabídl úkryt a následně ho dokázal dopravit do zabezpečené oblasti. Po návratu do Anglie se hodlal vrátit zpět do jižní Afriky. Bohužel pro Churchilla bylo zavedeno nařízení, které mu znemožňovalo plnit povolání vojáka i dopisovatele najednou, ale velitel dobrovolnických sborů Lord Byng hodlal akceptovat Churchillovu účast s tím, že nedostane plat a pravidla tak neporuší.⁹

Další Churchillova výprava do jižní Afriky již nenabídla podobně zajímavé situace jako předešlé události a po několika bitvách se Churchill vrátil domů do Anglie, kde se zrovna konaly tzv. khaki volby. Churchill byl odhodlán znovu kandidovat ve volebním obvodu Oldham. Ke vstupu do politiky mu pomohl jeho bratranec vévoda z Marlborough, který mu nabídl bydlení v Londýně a zaplacení volební kampaně. V těchto volbách Churchill sice skončil druhý, z tohoto obvodu však do Dolní sněmovny postupovali dva kandidáti, což znamenalo, že se Churchill přesto stane poslancem.¹⁰

Churchillova rodina nebyla v příliš dobré finanční situaci, proto Churchill musel najít způsob, jak zaopatřit sebe a své blízké. Rozhodl se tedy využít svých zkušeností z války a podnikl přednáškové turné po Velké Británii a následně po Spojených státech, kde vyprávěl především o svých zážitcích z búrské války. Ve Spojených státech byla většina společnosti nakloněna spíše Búřům, Churchill tedy vyšel publiku vstříc a Búry vyličil poměrně kladným způsobem.¹¹

Winston Churchill se jako poslanec ihned ukázal v tom nejlepším světle a i přes svou nezkušenost prokázal své kvality. Již v počátcích své politické kariéry začal vyjadřovat nesouhlas se svými stranickými kolegy. Toto chování se velmi podobalo chování Randolpha Churchilla, který na to chování doplatil. Spor o reformu armády, ve kterém Winston Churchill figuroval, nakonec skončil tak, že ministr financí byl nucen odstoupit a Churchill všem dokázal, jak zdatným a nadějným politikem je.¹²

Winston Churchill otevřeně oponoval vlastní straně. V mnoha věcech s konzervativci nesouhlasil a několikrát hlasoval spolu s menší skupinou poslanců stejně jako liberálové. Dokonce se určitou dobu zaobíral myšlenkou, že by vytvořil novou stranu, od čehož však upustil. Po mnoha roztržkách, především s ministerským předsedou Balfourem, se Churchill rozhodl k veřejnému přestoupení k opozici a usadil

⁹ BROAD, s. 27–31.

¹⁰ DELAFORCE, s. 42–43.

¹¹ ČERMÁK, s. 22.

¹² BROAD, s. 38–40.

se na místo, kde dříve sedával jeho otec. Po této události byl za „zradu“ označován jako „Blenheimská krysa“.¹³

Přestoupení k opozici pomohlo Churchillovi k dalšímu postupu na vyšší místa. V následujících volbách kandidoval v Manchesteru, kde i přes útoky konzervativců a sufražetek vyhrál jasnou většinou. Toto vítězství mu zajistilo funkci podsekretáře ministra pro kolonie. Ve vládě vystupoval v popředí, přestože byla Churchillova funkce oproti jiným vládním pozicím méně důležitá. Po reorganizaci vlády získal křeslo ministra obchodu. Další postup na vyšší pozice byl nicméně zastaven, neboť v dalších volbách k radosti konzervativců prohrál, byť minimálním rozdílem. Situace se však pro Churchilla přece jen vyvinula dobře, neboť dostal nabídku kandidovat za liberály v jiném obvodě a tam drtivě zvítězil.¹⁴

Na britské politické poměry velmi mladý Churchill dále postupoval k vyšším pozicím. Po vítězství liberálů nabídl ministerský předseda Asquith Churchillovi post ministra pro Irsko, Churchill však nabídku překvapivě odmítl a požadoval ministerstvo vnitra nebo námořnictva, v čemž mu bylo vyhověno a ve svých šestatřiceti letech se stal ministrem vnitra, o rok později se pak dočkal druhé možnosti, neboť mu Asquith nabídl post ministra námořnictva, takže v tomto okamžiku dosáhl podobné politické funkce jako Franklin Roosevelt.¹⁵

Dalším velkým zlomem Churchillovy kariéry bylo vypuknutí první světové války. Churchill ještě před samotným vstupem Velké Británie do války tento vývoj očekával a na intervenci se připravoval, čímž získal velkou výhodu. Prvním důležitým zapojením Churchilla do války byla snaha vyprostit obléhané Antverpy. Sám se této vojenské akce hodlal zúčastnit jako velitel, to mu však nebylo dovoleno. Vojska Dohody dokázala bránit Antverpy pět dní proti enormní přesile, což Dohodě velmi pomohlo, neboť obranou města Dohoda vázala velké množství nepřátelských jednotek, které by byly nasazeny jinde. I přes částečný úspěch se našli kritici, kteří Churchillovi vytýkali neúspěch.¹⁶

Druhým významným počinem Churchilla během války byl plán operace v tureckých úžinách. Po několika různých úvahách dospěli k rozhodnutí, že je třeba pomoci Rusku a byl vymyšlen plán na námořní útok do Dardanel. Operace vypadala z počátku nadějně, nicméně došlo ke zvratu a tato akce skončila fiaskem. Problémem bylo

¹³ DELAFORCE, s. 46.

¹⁴ BROAD, s. 56–62.

¹⁵ DELAFROCE, s. 56–63.

¹⁶ JOHNSON, Paul, *Churchill*, Brno 2010, s. 57–59.

naplánování i samotné provedení útoku. Loďstvo Dohody mělo proplout úžinami a ničit turecké pozice, což se z počátku skutečně dařilo. Brzy však došlo k obratu, neboť nepřátelské jednotky donutily útočníky k ústupu a mezitím zaminovaly únikovou cestu, čímž došlo k velkým ztrátám na straně Dohody. Winston Churchill byl v hledáčku konzervativců již dlouhou dobu a tento velký neúspěch vyústil ve větší nátlak, načež byl Churchill ze své funkce odvolán.¹⁷

Churchill se po odvolání ze své pozice vydal do Francie, kde se účastnil bojů, nicméně tam příliš dlouho nevydržel a vrátil se do Londýna, aby znovu usedl do lavic Dolní sněmovny jako poslanec. Pochopitelně se nehodlal smířit s tímto kariéřním sestupem a trpělivě vyčkával na příležitost, jak se dostat zpátky do vyšší politiky. Po bitvě na řece Sommě došlo k rezignaci několika ministrů a skončil i samotný ministerský předseda Asquith. Do funkce ministerského předsedy nastoupil Lloyd George, který v roce 1917 nabídl Churchillovi místo ve vládě. Churchill měl na výběr funkci ministra letectva nebo ministra zbrojní výroby, přičemž si Churchill zvolil druhé jmenované ministerstvo.¹⁸

V této době Churchill neprožíval příliš velké kariéřní úspěchy. Po konci války byl jmenován ministrem války, tudíž ze své funkce podnikal diplomatické návštěvy, při kterých se řešil poválečný stav. Velký problém pro něj znamenal vývoj v Rusku, neboť nesouhlasil s bolševickou revolucí, kterou by nejráději potlačil již v počátku a především kritizoval brestlitevský mír, který západním velmocím uškodil.¹⁹ Další problém v jeho kariéře přišel v roce 1922, kdy v důsledku krize rezignovala vláda a byly vypsané nové volby. Churchill se po těchto volbách nejenom nestal členem vlády, nebyl ani zvolen jako poslanec Dolní sněmovny.²⁰

V dalších volbách znovu neúspěšně kandidoval, tentokrát v Leicesteru, a zamýšlel se nad dalším setrváním v Liberální straně, neboť nesouhlasil s jejich spoluprací se socialisty. Churchill tak znovu změnil strany a do křesla poslance se dostal znovu v roce 1924. Díky tomuto zvolení se mu dostalo nabídky od Stanleyho Baldwina, který mu při sestavování vlády nabídl křeslo kancléře pokladu, tedy ministra financí, což Churchill samozřejmě přijal.²¹ Winston Churchill svůj další stranický přestup komentoval sebevědomými slovy: „*Každý dokáže přejít na stranu nepřítele. K tomu,*

¹⁷ BROAD, s. 102–103.

¹⁸ DELAFORCE, s. 86.

¹⁹ Tamtéž, s. 90.

²⁰ ČERMÁK, s. 34.

²¹ BROAD, s. 186–192.

aby to člověk udělal víc než jednou, je ale třeba jisté vynalézavosti.“²²

Churchill musel z pozice ministra financí čelit velké hospodářské krizi. Již od počátku svého nástupu se potýkal s mnohými problémy. Za jeho ministerského vládnutí Velká Británie přešla zpět na zlatý standard a sám Churchill byl ve při s ekonomem Keynesem v otázce toho, jak tato změna ovlivnila budoucí události. Kvůli nepříznivé situaci došlo ke stávkám, které organizovaly odbory, a Churchill na to reagoval zakládáním podniků, které byly na odborech nezávislé. Následné volby dopadly pro konzervativce poměrně špatně, což sama Konzervativní strana dávala za vinu Churchillovi. Ten ve svém volebním okrese sice vyhrál, ale kvůli náladě ve straně nedostal křeslo ve vládě a byl tak obyčejným poslancem.²³

Churchill zažíval oproti Rooseveltovi zřejmě nejslabší léta ve své politické kariéře. Po dobu třicátých let se nedostal do vyšší funkce, pouze se snažil co nejvíce angažovat z pozice poslance. Ačkoliv z politické funkce nemusel řešit vývoj na evropském kontinentu, situaci bedlivě sledoval a byl velmi znepokojen vývojem v Německu a Itálii. Na domácí scéně Churchill podporoval krále Eduarda VIII., který měl problémy kvůli svému vztahu s Wallis Simpsonovou. Churchill za této situace navrhoval uskutečnění morganatického sňatku, což bylo razantně odmítnuto a král abdikoval.²⁴

2.2 Franklin Roosevelt

Franklin Roosevelt započal své studium na vyhlášeném gymnáziu v Grotonu. Na rozdíl od Churchilla neměl se studiem velké problémy, naopak patřil mezi nejlepší. Na druhou stranu měl jakožto poměrně tichý student problémy navázat přátelství. sportech nijak nevykonal a příliš se jich neúčastnil, což bylo v Americe poměrně nezvyklé. Ke konci studia v Grotonu zasáhla Roosevelta špatná zpráva – jeho otec James zemřel.²⁵ S touto situací se pomalu vyrovnal po nástupu na Harvardskou univerzitu, kam byl přijat. Zde pokračovaly jeho problémy se sportem. Ne zvolil si proto „snazší“ studijní program jako nadaní sportovci a pro dobré hodnocení se musel oproti ostatním více snažit. Přesto však dosahoval nadprůměrných výsledků a na místo sportu se začal zaměřovat na žurnalistiku. Jeho zaměstnání v univerzitním časopise *Crimson* dosahovalo vysoké

²² DELAFORCE, s. 102.

²³ ČERMÁK, s. 37.

²⁴ DELAFORCE, s. 112.

²⁵ BROŽ, Ivan, *Roosevelt: Čtyřikrát prezidentem USA*, Praha 2010, s. 9–10.

úrovně a práci redaktora zvládal téměř jako profesionál.²⁶

Roosevelt měl stejně velký talent na psaní jako Churchill, nicméně jeho kariéra se v tomto oboru dále nerozvíjela. Po Harvardu odešel na Kolumbijskou univerzitu, aby dokončil své právnické vzdělání, nicméně zde diplom právníka neobdržel, neboť „*se rozhodl, že zkoušky skládat nebude, a podrobil se jenom zkouškám v newyorském kolegiu právníků.*“²⁷

Kariéra v právnické kanceláři netrvala dlouho. Demokratická strana se rozhodla využít jména Roosevelt, které bylo ve Spojených státech velmi známé, neboť byl Franklin Roosevelt příbuzný bývalého amerického prezidenta Theodora Roosevelta. Demokratická strana tedy Rooseveltovi nabídla místo na své kandidátce v okrese Dutches ve státě New York. V tomto volebním obvodu měla Demokratická strana v historii velmi špatné výsledky, avšak Franklin Roosevelt překvapil svým nasazením a ochotou při volební kampani. Během ní objížděl celý okres přes všechna města, aby lobboval za své zvolení. Zde se naplno projeví jeho schopnosti a cit pro politiku, takže byl zvolen jasnou většinou, ač to bylo pro politickou elitu, především republikánskou, velkým překvapením.²⁸

Roosevelt se podobně jako Churchill brzy proslavil svým vystupováním. V americké politice si vysloužil dobrou pověst a pro ostatní představoval velmi sebevědomého muže, ačkoliv byl ve skutečnosti velmi plachý a někdy kvůli tomu i odmítal projevy s omluvou, že to zkrátka neumí.²⁹ Původně nechtěl v roce 1912 obhajovat svou pozici, nicméně si to později rozmyslel i proto, že ho někteří lidé chtěli z politiky odsunout, s čímž se samozřejmě nehodlal smířit. Do volební kampaně se Roosevelt zapojil stejně usilovně jako při své první kandidatuře a znovu jasně zvítězil.³⁰

Velký vliv na Franklinův zájem o vysokou politiku měl bezpochyby jeho příbuzenský vztah s bývalým prezidentem Theodorem Rooseveltem. Franklin Roosevelt se brzy začal zajímat o nového guvernéra státu New Jersey Woodrowa Wilsona, kterého obdivoval. Jeho podpora stále sílila a patřil mezi ty, kteří navrhovali Wilsona jako kandidáta Demokratické strany na prezidenta. Během sjezdu Demokratické strany se seznámil s Wilsonovým přítelem Josephusem Danielsem, který byl po zvolení Wilsona jmenován ministrem námořnictva. Toto setkání se Rooseveltovi velmi vyplatilo, neboť si ho Daniels vybral za svého náměstka, takže byl jako málo zkušený třicetiletý politik

²⁶ JAKOVLEV, Nikolaj Nikolajevič, *Franklin D. Roosevelt: Člověk a politik*, Praha 1985, s. 28–30.

²⁷ Tamtéž, s. 38.

²⁸ BROŽ, s. 16.

²⁹ JAKOVLEV, s. 45.

³⁰ HACKER, s. 45–46.

nominován do velmi vysoké funkce.³¹

Franklin Roosevelt byl svou pozicí velmi nadšený a prokazoval zde své výborné schopnosti. K této funkci měl velmi blízko, neboť byla spjatá s jeho koníčkem. Během napadení Mexika v roce 1914 se vyjadřoval tak, že si nepřeje válku, ale není jiná varianta. Taková slova byla očekávána spíše od prezidenta, ne však od „pouhého“ náměstka ministra námořnictví.³² Roosevelt se snažil vybudovat velmi silné a kvalitní námořnictvo, což se ukázalo jako velmi dobrý krok vzhledem k vypuknutí první světové války. Roosevelt námořnictvo na tuto situaci velmi dobře připravil a zasloužil se o pomoc evropským spojencům. Sám by se nejraději viděl v uniformě v přímém boji, nicméně byl pro ministra příliš potřebný.³³

Po konci první světové války se Roosevelt pokoušel dosáhnout na vyšší politické funkce. Již jako poměrně mladý nabyl mnoho zkušeností ze senátorského křesla a místa náměstka ministra námořnictví. V prvních poválečných prezidentských volbách byl nominován Demokratickou stranu za kandidáta na viceprezidenta spolu s Jamesem M. Coxem. V jeho programu byl mimo jiné bod o vstupu USA do Společnosti národů, což mohlo být důvodem porážky ve volbách, neboť po válce převládaly spíše izolacionistické nálady.³⁴

Roosevelt mohl být po první světové válce zklamaný kvůli porážce v prezidentských volbách, nicméně oproti blížícím se událostem se tato situace ukázala jako zcela marginální. Během dovolené v srpnu 1921 se jednoho dne probudil s bolestí celého těla a večer již nebyl schopen ovládat své nohy, byl ochrnutý až po hrud'. Přivolaný lékař diagnostikoval trombózu cév dolní části trupu a naordinoval intenzivní masáže, při kterých Roosevelt vysloveně trpěl. Roosevelta však později vyšetřil další lékař, který konstatoval dětskou obrnu, ovšem pouze lehkou formu, tudíž by se měl jeho zdravotní stav poměrně rychle zlepšit. Roosevelt šel výzvě naproti a s nemocí velmi důstojně bojoval. Kdykoliv měl příležitost, snažil se zjišťovat informace o anatomii a procvičovat tělo, aby se lépe vyrovnalo s nemocí. V tom mu velmi pomáhala jeho manželka Eleanor. Doporučovala mu, aby zkoušel další možnosti léčby, sloužila mu jako psychická podpora a nabádala ho k tomu, aby dále pokračoval v politice.³⁵

V dalších letech Roosevelt především bojoval se svou nemocí, na politiku však nehdlal zanevřít a dále se jí věnoval, ač neusiloval o vyšší pozice. To se změnilo v roce

³¹ BROŽ, s. 18–19.

³² JAKOVLEV, s. 54–58.

³³ HACKER, s. 50–52.

³⁴ BROŽ, s. 27.

³⁵ JAKOVLEV, s. 90–94.

1928, kdy ho Demokratická strana navrhla jako kandidáta na post guvernéra státu New York, což by také mohlo pomoci Alfredu Smithovi, který byl demokratickým kandidátem na post prezidenta proti Herbertu Hooverovi. Demokratická strana na výsledky reagovala rozporuplně, neboť Smith prohrál velkým rozdílem a ztratil dokonce i ve státě New York, Roosevelt však v tomto státě s přehledem vyhrál křeslo guvernéra.³⁶

Franklin Roosevelt stejně jako Winston Churchill ještě čekal na svůj kariérní vrchol. Po zvolení do pozice guvernéra na něj byly podnikány útoky ze strany republikánů. Tento tlak zřejmě nejvíce ovlivňoval fakt, že se Franklin Roosevelt nejspíše nespokojí „pouze“ s pozicí guvernéra, ale bude chtít usilovat o nejvyšší pozici – prezidenta Spojených států amerických. Roosevelt dokázal dobře využít situaci, ve které se země nacházela a rozumnými nápady a programem si získával lidi a jejich budoucí hlasy ve volbách. I přes jeho výjimečnou kampaň však Republikánská strana nepřestávala se slovními útoky na jeho osobu, především obvinění z radikalismu.³⁷

Roosevelta ve funkci guvernéra postihla velká hospodářská krize. Ačkoliv menší krizi předpokládal, rozsah ho velmi překvapil. Franklin Roosevelt však neváhal a jednal neaktivněji ze všech guvernérů a jeho programy pro New York byly předzvěstí plánu New Deal.³⁸ Rooseveltova opatření státu New York velmi pomáhala a lidé požadovali, aby se tyto akce promítly do celé země. Narůstající popularita se pomalu začala přeměňovat na kampaň pro prezidentskou kandidaturu, která vypadala jako přirozeně vytvořená probíhajícími událostmi, Roosevelt měl však vše pod kontrolou a kampaň řídil.³⁹

Roosevelt na počátku 30. let atakoval nejvyšší politickou příčku. Během výkonu funkce guvernéra se díky široké podpoře kandidatura na prezidenta přímo nabízela. Republikán Hoover v čele státu nedokázal čelit krizi, což přineslo politické body demokratům. Roosevelt pokračoval ve vytváření kvalitní politické kampaně jako při minulých kandidaturách a obklopil se velmi schopným týmem, takže do voleb vstupoval jako favorit. Tyto predikce volebních výsledků byly naplněny, neboť Roosevelt naprosto suverénním způsobem Hoovera porazil a stal se prezidentem Spojených států amerických.⁴⁰ Krátce po zvolení došlo k událostem, které narušily radost z výsledků. Při cestě v Miami při nasedání do auta na prezidenta několikrát vystřelil muž jménem

³⁶ HACKER, s. 68–69.

³⁷ JAKOVLEV, s. 124–125.

³⁸ HACKER, s. 71–73.

³⁹ JAKOVLEV, s. 135–136.

⁴⁰ BROŽ, s. 32.

Giuseppe Zangara. Výstřely Roosevelta minuly, trefily však starostu Chicaga Antona Cermaka, který po třech týdnech na následky tohoto atentátu zemřel.⁴¹

Vzhledem k probíhající situaci musel Roosevelt jednat, takže vypustil svůj známý program „New Deal“, který měl bojovat s nezaměstnaností a fungovat jako náprava ekonomické krize. Ekonomové se nemohou shodnout, zda tento program skutečně přispěl k odstranění krize, ale následující rok se situace skutečně zlepšila.⁴²

Rooseveltova politika prvního funkčního období se soustředila především na boj s krizí, což samozřejmě nešlo vyřešit hned a reformy spolu se zákony byly zaváděny během celého období. V roce 1936 Roosevelt samozřejmě hodlal obhajovat svoji pozici ve volbách. Vzhledem k jeho úspěchu s reformami a bojem proti krizi bylo jasné, že z tohoto prvního období ve funkci prezidenta vytěží maximum a bude znovu favoritem. To se skutečně potvrdilo a Franklin Roosevelt podruhé vyhrál prezidentské volby, když porazil republikánského kandidáta Alfreda Landona přibližným poměrem 27,8 milionů hlasů demokratů proti 16,7 milionům hlasů pro republikány.⁴³

Vzhledem k vnitřní situaci Spojených států během krize se Rooseveltova politika nemohla příliš zaměřovat na zahraniční dění. S ústupem krize se však nabídla možnost většího soustředění na narůstající nebezpečí. Sám Roosevelt tvrdil, že nechce izolacionismus, ale chce se držet dále od války. Toto stanovisko však později změnil, neboť se mu vývoj situace nelíbil. K Japonsku se postavil velmi přísným způsobem a dal najevo, že s japonským jednáním nesouhlasí. K evropské situaci se stavěl neutrálně a vedl politiku izolacionismu, naopak Winston Churchill, který v této době neměl nijak důležitou funkci, velmi ostře komentoval situaci kolem mnichovské konference. Je však pravda, že i přes tento izolacionismus se Roosevelt snažil pomoci evropským spojencům nabídnutím prodeje amerických letounů. Jeho názor a jednání vůči napjaté situaci v Evropě se naplno obrátily v roce 1939, kdy už byly záměry Německa naprosto jasné.⁴⁴

⁴¹ HACKER, s. 79.

⁴² BROŽ, s. 37–38.

⁴³ HACKER, s. 96.

⁴⁴ BROŽ, s. 50–54.

3 Od počátku druhé světové války po Dunkerque

Odd nástupu Hitlera se stále více stupňovala agresivita vůči sousedním státům. Hitler neustále testoval trpělivost evropských mocností, což se poprvé naplno projevilo v roce 1936, kdy do demilitarizovaného Porýní vstoupila německá vojska, na což evropské státy nezareagovaly důsledným způsobem. Hitler si v tuto chvíli zřejmě uvědomoval, co vše si může dovolit a vše směřovalo k naplnění jeho plánů.

Mezi další Hitlerovy kroky bezesporu patřilo ovládnutí prostoru střední Evropy. První částí tohoto plánu bylo obsazení Rakouska, které vstoupilo do dějin pod označením „Anschluss“. Hitler využil své oblíbenosti a nálad v Rakousku, tudíž zde proběhl plebiscit o připojení k Německu, ve kterém se Rakušané jednotně přiklonili, alespoň dle oficiálního výsledku, ke spolupráci s Hitlerem. Budoucnost tohoto hlasování byla zřejmě předem jasná, neboť tomu odpovídaly i hlasovací lístky, na kterých byla možnost odpovědi ve značném nepoměru.⁴⁵

Dalším velkým problémem bylo Československo. Hitler se ČSR potřeboval zbavit, jeho generálové se však domnívali, že by vojenská akce skončila porážkou Německa. Hitlerovi velmi pomohla situace v československém pohraničí, kde se vůči republice vymezovala německá menšina. Hitler zdejší Němcům začal vydávat doporučení, jak se chovat, a vše vyústilo v mnichovskou konferenci, na které západní spojenci ustoupili Hitlerovi, a on tak získal československé pohraniční oblasti a defakto tak zničil vojenskou konkurenceschopnost ČSR. Mnichovská konference skončila pro Německo nejlepším možným způsobem. Hitler sám to však jako výhru nebral, neboť předpokládal, že by zisk ČSR skrze vojenskou operaci zastrašil evropské mocnosti.⁴⁶ Pro Roosevelta tyto události neznamenal nic vážného, naopak z nich měl radost. Navrhoval Mussolinimu, aby konferencí vyřešil spory. Výsledek Roosevelta potěšil, neboť se prozatím zbavil nebezpečí krize pro Spojené státy.⁴⁷ Naopak Churchill byl událostmi okolo mnichovské konference zděšen a nelibě snášel osud Československa. To se projevilo i v jeho novinových článcích, ve kterých pravidelně kritizoval toto rozhodnutí. Na druhou stranu si však stále nepřipouštěl nebezpečí pro Velkou Británii.⁴⁸

Československo bylo mnichovskou dohodou téměř poraženo, Hitler ho však hodlal obsadit úplně. To se mu podařilo v březnu 1939, kdy jednal s prezidentem

⁴⁵ DEIGHTON, Len, *Blitzkrieg: Od Hitlerova nástupu po pád Dunkerque*, Praha 1994, s. 75.

⁴⁶ HOYT, Edwin Palmer, *Válka v Evropě: Blesková válka*, Praha 2000, s. 43-45.

⁴⁷ JAKOVLEV, s. 281–282.

⁴⁸ DELAFORCE, s. 115–116.

Háchou a prezidentem Tisem. V obou případech využil narážek na možné nebezpečí, pokud by s německým plánem nesouhlasili. Velitel německých leteckých sil generál Göring Háchovi naznačil, že v případě neuposlechnutí výzvy bude Praha bombardována, i když k tomu chyběly prostředky, zatímco Tisovi Hitler nastínil situaci tak, že by Německo mohlo přestat Slováky chránit před Maďary. Tento nátlak zapůsobil, načež se Slovensko odtrhlo a zbytek Československa byl obsazen německými jednotkami.⁴⁹

Další zátěží pro Německo v oblasti střední Evropy zůstávalo Polsko, proto bylo v dubnu 1939 OKW instruováno Hitlerem, aby vypracovalo plán útoku. Po diplomatickém vítězství v Rakousku a ČSR nehodlal Hitler získat Polsko na základě dohod, tentokrát chtěl naplno demonstrovat vojenskou sílu Německa, aby se do konfliktu nezapojila Velká Británie ani Francie. Pro úspěch „Fall Weiss“, jak byla operace pojmenována, a zároveň dalšího postupu byla 23. srpna 1939 uzavřena smlouva o neútočení se Sovětským svazem. Tato smlouva byla navenek obvyklou dohodou, měla však tajný dodatek, ve kterém si Německo spolu se Sovětským svazem ustanovily sféry vlivu v Evropě, přičemž by Sovětský svaz spolupracoval při útoku na Polsko.⁵⁰

Ačkoliv Hitler plánoval Polsko vojensky napadnout, veřejně se choval zcela opačným způsobem a po Polsku požadoval dohodu. Bylo jasné, že Poláci na německé návrhy nepřistoupí a byl naplánován manévr, který by Polsko postavil do role agresora a Německo by pak nemělo problém s mezinárodním právem. K diverzní akci došlo 31. srpna, kdy příslušník SA Alfred Naujocks podnikl simulaci útoku na rádiovou stanici v Gliwicích na polských hranicích. Příslušníci SS následně pozabíjeli vězně z koncentračního tábora, kteří byli dovezeni, aby byl na místě jasný důkaz masakru, ze kterého byli obviněni Poláci.⁵¹

3.1 Fall Weiss

Němci na Polsko zaútočili 1. září ve 4:45 ráno a hodinu a čtvrt později následovalo letecké bombardování Varšavy. Co se týče vzdušného prostoru, Němci zde měli jednoznačnou převahu a plně toho využívali, když letectvo podporovalo postup

⁴⁹ HOYT, s. 31.

⁵⁰ WILLIAMSON, David G., *Zrazené Polsko: Nacistická a sovětská invaze v roce 1939*, Brno 2010, s. 74.

⁵¹ HOYT, s. 61.

pozemních jednotek. Plán generála Mansteina spočíval v poměrně staromódním postupu, polské jednotky se však bránily na podobně starém systému. Německá vojska postupovala velmi rychle a již 17. září byl konflikt téměř rozhodnutý, neboť se polské jednotky dostaly do kleští mezi dvě německé armády a bylo jasné, že německou akci nedokáží zastavit. Polskou situaci navíc zhoršila skutečnost, že právě v tento den polské hranice překročila Rudá armáda.⁵²

Na tento německý útok musely západní velmoci reagovat vzhledem ke svým závazkům vůči Polsku. Z počátku si tyto státy nepřipouštěly situaci, která nastala, a varovaly Hitlera, že Německu vyhlásí válku, pokud z Polska nestáhne své vojáky. Západní spojenci si stále nechtěli připustit, že již vypukla světová válka a zdráhali se zaujmout pevné stanovisko vůči Německu. To se však změnilo 3. září, kdy již neviděli jiné východisko a vyhlásili Německu válku.⁵³ Polsko mělo sice smluvní záruky, ve skutečnosti se však i přes vyhlášení války nedělo téměř nic. Válka byla de facto jen na papíře, do operace „Weserübung“ se Velká Británie spolu s Francií do bojových akcí nezapojila. Francie se zmožila pouze na průzkum oblastí mezi francouzskými a německými zónami, zatímco Velká Británie se obávala bombardovat Německo z důvodu, že by jim hrozila nebezpečná odvěta. Tato část války později vešla ve známost jako „phony war“ nebo „sitzkrieg“.⁵⁴ Franklin Roosevelt se k německému útoku postavil co nejdříve a svolal mimořádnou schůzi Kongresu, kde byla odhlášena neutralita, která souvisela s politikou izolacionismu, došlo však ke zrušení embarga na vývoz zbraní, tudíž mohly Spojené státy pomáhat evropským spojencům ve válce proti Německu.⁵⁵ Winston Churchill na napadení Polska reagoval za zcela jiných podmínek. Byl znovu jmenován prvním lordem admirality, takže byl ministrem přímo odpovědným za vojenské akce. Vyjádřil lítost nad celou situací, zdůrazňoval britskou snahu o mírové jednání do poslední chvíle a především ušlechtilý cíl boje. Upozorňoval, že nejde o ovládnutí světa či větší moc, ale boj o lidská práva.⁵⁶

⁵² DEIGHTON, s. 87-90.

⁵³ WILLIAMSON, s. 115-118.

⁵⁴ DEIGHTON, s. 92.

⁵⁵ HACKER, s. 111.

⁵⁶ BROAD, s. 238.

3.2 *Weserübung*

Dalším německým plánem na expanzi byla výše zmíněná operace „Weserübung“, která spočívala v obsazení Dánska a Norska. Invaze do Norska byla důležitá především v tom, že ani jedna strana nehodlala dopustit to, aby bylo obsazeno nepřítelem. Pro Německo mělo Norsko velkou cenu vzhledem k železné rudě ze Švédska, která by se přes Norsko dopravovala. Dalším neméně důležitým bodem byla poloha Norska a jeho přístavů vzhledem k Velké Británii.⁵⁷

Britové zachytili zprávy německé zpravodajské služby, která shromažďovala informace o Norsku, takže včas vytušili možnost německé invaze. Němci však se zásahem Británie počítali a Churchill se zasazoval o zaminování moře u norského pobřeží. Německo tento krok zjistilo a naplánovalo útok na stejný den. Churchill německé plány komentoval tak, že podle jeho mínění, „*keré sdílejí i mí zkušení poradci, se Herr Hitler dopustil vážné strategické chyby.*“⁵⁸ Churchill zde však ukázal pouze svou aroganci, neboť německý plán byl velmi dobře vypracován a Brity tak velmi překvapil.⁵⁹

Němečtí velvyslanci předali norské a dánské vládě ultimátum 9. dubna. Němci odhadovali, že proti naplánované vojenské akci nenastane žádný odpor, to však platilo jen v případě Dánska, zatímco Norové se nehodlali vzdát. Našly se však výjimky, mezi které patřil politik Vidkun Quisling, který s Němci spolupracoval. Například v Narviku velel posádce Quislingův stoupenec a město kapitulovalo bez jediného výstřelu, což se snažilo zvrátit norské námořnictvo, nemělo však proti Němcům šanci.⁶⁰

Přestože se Němci dopustili chyb, nedošlo k narušení vývoje operace. Spojenecké akce v Norsku byly předurčeny k neúspěchu již od svého počátku. Němci ovládali veškerá norská letiště, čímž měli ve vzdušném prostoru velkou výhodu a britské letectvo muselo operovat z letadlových lodí ve špatných podmínkách. Zmar spojeneckých snah dále prokázalo francouzské vylovení, které kvůli velikosti lodí nemohlo proběhnout v klasické podobě a vojáci se tak vyloдили bez jakéhokoliv vybavení.⁶¹

Quisling mezitím vyhlásil vládu národní jednoty, čímž německý postup značně

⁵⁷ MANN, Chris, JÖRGENSEN, Christer, *Hitlerova arktická válka: Německé kampaně v Norsku, Finsku a SSSR v letech 1940–1945*, Praha 2008, s. 35.

⁵⁸ DEIGHTON, s. 96.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ HOYT, s. 156.

⁶¹ DEIGHTON, s. 99.

usnadnil. Britové se snažili o vojenskou akci proti Němcům a 13. dubna podnikli vylodění s cílem osvobodit Trondheim, tato operace však neměla proti lépe vyzbrojené přesile smysl a Britové se z oblasti začali stahovat. Situace na severu Norska však byla pro Spojence daleko lepší. Spojenecké jednotky měly osvobodit okupované město Narvik, ale situace se brzy změnila, neboť byl zahájen plán Gelb a Spojenci museli přehodnotit priority. Vzhledem k dané situaci došlo 8. června ke stažení spojeneckých vojáků z bitvy o Narvik a Německo tak operaci Weserübung úspěšně zakončilo. Britský neúspěch v Norsku donutil ministerského předsedu Chamberlaina k resignaci. O nástupci se rozhodovalo mezi Lordem Halifaxem a Winstonem Churchillem, král Jiří XI. nakonec rozhodl pro druhého jmenovaného.⁶²

3.3 Fall Gelb

Zřejmě všem bylo jasné, že se situace mezi Německem a Spojenci brzy změní v přímý boj na jejich území a „phony war“ tak skončí. Francie se proto připravovala a vybudovala obranný val, který vešel ve známost jako Maginotova linie. Dodnes se vedou spekulace, zda by německé jednotky dokázaly tuto obranu prorazit, nicméně se to již nedozvíme, neboť Němci Maginotovu linii obešli.

V plánování operace Fall Gelb měl bezpochyby hlavní podíl generál von Manstein. Po prozkoumání původně navrženého plánu útoku předpovídal, že by boje skončily téměř stejně jako v první světové válce a v takovém případě by Německo nemělo příliš velkou šanci. Mansteinův plán by spočíval v průchodu přes Ardeny a následném postupu na Sedan, kde byl sice obtížný terén pro přesun tanků, ale Guderian věřil, že to německé tanky zvládnou a následně je čeká ideální prostor pro jejich plné nasazení. Během plánování německého útoku nastal incident, který mohl celou operaci ohrozit, neboť na belgickém území došlo k nouzovému přistání německého letadla. Problém byl v tom, že se na palubě tohoto letadla nacházel německý důstojník, který u sebe převážel původní instrukce k invazi do Francie. Možná právě tato situace napomohla k tomu, aby byl dosud opomíjený Mansteinův plán realizován. Němečtí generálové návrh přehlíželi, a až při schůzce Hitlera s Mansteinem vyjádřil Führer plánu podporu, a dokonce navrhoval i odvážnější úpravy.⁶³

Spojenečtí vojáci útok vytušili již večer 9. května, neboť byly slyšet přípravy

⁶² MANN, JÖRGENSEN, s. 53-60.

⁶³ DEIGHTON, s. 198-205.

německých armád na hranicích. V brzkých ranních hodinách následujícího započal Fall Gelb. Francouzské jednotky byly sice v oblasti, ve které němečtí vojáci překročili hranice, průlom Němců byl však zdařilý a nizozemská armáda musela okamžitě ustupovat. Pro belgickou obranu byla nesmírně důležitá pevnost Eben-Emael. Ta byla podle belgických tvrzení nedobytná, Němci však nad pevnost vyslali kluzáky, které na střeše vysadily vojáky a ti pevnost obsadili již 11. května. Belgičané pak zvažovali ústup, to však nevyhovovalo Francouzům, kteří po belgických jednotkách potřebovali, aby německou armádu pozdržely.⁶⁴

Německý útok probíhal precizně a vojska rychle postupovala. Nizozemsko bylo připraveno kapitulovat a probíhala jednání o kapitulaci. Rotterdam patřil mezi významné vojenské cíle a původně byl na něj naplánován nálet. Ten měl být během jednání zrušen, k tomu zřejmě kvůli chybě v komunikaci nedošlo a proběhlo tak ničivý bombardování Rotterdamu, které vyvolalo velké pobouření. Vzhledem k situaci nizozemská vláda kapitulovala a spolu s královnou uprchla do Anglie.⁶⁵

V oblasti Arden se francouzské jednotky marně snažily zastavit německý postup přes řeku Másu v okolí Dinantu směrem na Sedan. V této oblasti operoval jako jeden z velitelů v té době ještě málo známý generál Erwin Rommel. Situace s belgickou pevností Eben-Emael napomohla Němcům v bezproblémovém postupu a Spojenci byli zděšeni, neboť německé jednotky téměř bez zaváhání postupovaly dále, přitom měly být podle původního plánu zastaveny již na řece Máse. Vývoj na frontě byl pro vojáky velmi demoralizující. Při bitvě o Sedan sehrála velkou roli letadla, kterých měla Luftwaffe k dispozici o mnoho více než Spojenci. Morálka a velká nezkušenost hrály v tuto chvíli velkou roli. Guderianovy tanky postupovaly příliš rychle a dostaly se do ohrožení. Francouzi však vydávali zbrklé rozkazy, aniž by věděli, co se přesně děje, takže nebyli schopni využít výhodné situace.⁶⁶

Francouzská nemohoucnost vyústila v to, že byl odvolán generál Gamelin a na jeho místo nastoupil generál Weygand. Po převzetí velení hodlal Weygand začít okamžitě jednat a zvrátit průběh německé invaze. Ihned však zjistil, v jakém chaosu se francouzská armáda nachází. K úspěchu svého plánu jednal v Ypres s belgickým králem Leopoldem III., ten se však zdráhal pomoci, neboť se obával, že by tím došlo ke kompletnímu zničení belgické armády. Weygandův plán se také probíral na setkání s britskými zástupci, rozhodlo se však o vytvoření předmostí u Dunkerque, tudíž byl

⁶⁴ JACKSON, Julian, *Pád Francie: Nacistická invaze 1940*, Praha 2006, s. 60-62.

⁶⁵ WARNER, Philip, *Bitva o Francii 1940*, Praha 2005, s. 73.

⁶⁶ Tamtéž, s. 80.

Weygandův plán definitivně pohřben.⁶⁷

Situace v Belgii se nevyvíjela dobře, a proto je zřejmě jasné, proč se král Leopold III. zachoval tímto způsobem. Belgické jednotky bojovaly proti německé armádě ve vysokém nasazení po celou dobu, dokud nebyla obsazena celá Belgie. Král Leopold 27. května raději poslal Němcům žádost o příměří, neboť situace nenabízela jinou možnost.⁶⁸

Invaze do Francie znamenala další velký milník, který měl velký vliv na vztah Roosevelta a Churchilla. Roosevelt ihned rozpoznal vážnost hrozby a znovu situaci rozebíral s Kongresem. Ten mu vyšel vstříc více, než sám Roosevelt požadoval a USA byly připraveny ještě více pomoci evropským spojencům.⁶⁹ Churchill byl v daleko závažnější situaci. Na začátku války převzal funkci ministra námořnictva, nyní se však chopil úřadu ministerského předsedy. Situaci komentoval podobně jako v září 1939 a Velké Británii nesliboval jednoduché časy, pouze pot, krev a slzy.⁷⁰

3.4 Dunkerque

Situace britského expedičního sboru a francouzských jednotek bezesporu patří k nejznámějším událostem z počátku druhé světové války. Záchránná operace Dynamo a zároveň nečinnost německých jednotek můžeme považovat za milník, který již v této chvíli zajistil psychologickou výhodu či nevýhodu Spojencům a Němcům.

Po neúspěchu při obraně proti německým jednotkám došlo k rozhodnutí, že dojde k evakuaci spojeneckých jednotek z francouzského přístavu Dunkerque. Rozmístění spojeneckých vojáků bylo vzhledem k německému postupu velmi nevhodné a bylo nejisté, zda se dostanou do Dunkerque dříve než Němci. Winston Churchill, v této chvíli již ministerský předseda, odhadoval, že se podaří zachránit 20 – 30 000 vojáků.⁷¹

Velkou roli v úspěchu evakuace z Dunkerque mělo bezpochyby rozhodnutí Guderiana o zastavení jeho jednotek. Rozhodl se vyčkat a šetřit své jednotky, neboť předpokládal rozhodující bitvu. Hitler rovněž nepovažoval za nutné, aby tito vojáci postupovali dále a atakovali ustupující spojenecké jednotky, které vybudovaly

⁶⁷ JACKSON, s. 85-88.

⁶⁸ DEIGHTON, s. 267.

⁶⁹ JAKOVLEV, s. 314.

⁷⁰ ČERMÁK, s. 47.

⁷¹ LORD, Walter, *Dunkerský zázrak*, Praha 2004, s. 30.

předmostí u Dunkerque. Z dnešního pohledu však víme, že by měl tento útok zdrcující následky a Němci by spojenecké jednotky porazili a nedošlo by tak k evakuaci velkého počtu vojáků.⁷²

Výzvu k zahájení evakuační operaci Dynamo vydala britská admirálie 26. května 1940. Z počátku nastal rozpor mezi Brity a Francouzi, kteří nejprve neodhadli, k čemu má konkrétně dojít. Churchill se snažil Francouzům situaci osvětlit, dokonce i hodlal posunout tři britské divize, aby kryly francouzský ústup, druhým dechem však naznačoval, že za situaci mohou Francouzi. Ač evakuaci doprovázely chyby a chaos, operace skončila velkým úspěchem – celkově bylo evakuováno zhruba 338 000 spojeneckých vojáků. Německé jednotky do Dunkerque dorazily 4. června, poslední spojenecké lodě však evakuovaly Spojence časně z rána téhož dne.⁷³

Evakuace spojeneckých vojsk znamenala pro Spojence velký úspěch i přes to, že na situaci mělo velký vliv zastavení postupu německých jednotek. Dnes se dá pouze spekulovat, zda Němci netušili, jaká situace skutečně byla, nebo zda to byl promyšlený krok. I přes tento úspěch nastal mezi západními Spojenci konflikt o průběhu bitvy proti Německu a následném ústupu.

⁷² WARNER, s. 140.

⁷³ JACKSON, s. 127-129.

4 Churchill a Roosevelt během druhé světové války

Vztahy mezi Velkou Británií a Spojenými státy nebyly před druhou světovou válkou příliš vřelé. Velká Británie patřila mezi dlužníky Spojených států, což situaci nijak nezlepšovalo. Dalším problémem byl americký izolacionismus, Roosevelt se soustředil především na domácí politiku a předválečné události americkou společnost příliš nezatěžovaly. Při narůstajícím napětí byla nutná větší interakce, při které hráli klíčovou roli americký prezident a britský ministerský předseda. Počátky těchto vztahů však pochopitelně nebyly od počátku na vysoké úrovni a na přátelství bylo nutné usilovně pracovat.

Churchill se s Rooseveltem poprvé setkal na večeři v Londýně již v roce 1918, nicméně nedošlo k přímému kontaktu těchto dvou státníků. Roosevelt se do Anglie přijel podívat kvůli povinnostem náměstka ministra námořnictví. Churchill si toto setkání nebyl schopen vybavit, nicméně nehledě na to Rooseveltovu kariéru sledoval a správně odhadl jeho velký potenciál. Churchill usiloval o přímé setkání, k čemuž však nedošlo. Po Rooseveltově zvolení do funkce prezidenta USA Churchill zaslal novému prezidentovi čtyřdílný životopis svého předka Johna Churchilla s věnováním, reakce se však nedočkal. Nedlouho poté se Rooseveltův syn James ocitl na večeři, kterou pořádal Winston Churchill. Ten neváhal a Jamese Roosevelta ujišťoval v tom, že pokud se stane ministerským předsedou, bude se snažit o to, aby mezi ním a americkým prezidentem probíhal pravidelný kontakt a došlo tak k zlepšení vzájemných vztahů.⁷⁴

Churchill následně chválil Rooseveltův přístup k prezidentskému úřadu a ekonomická opatření proti probíhající hospodářské krizi. Některé kroky New Dealu sice nehodnotil příliš kladně, ale celkově vyjadřoval podporu vstřícnější politice Roosevelta vůči evropskému prostoru a především jeho snahám o spolupráci s Británií, která měla vůči Spojeným státům finanční závazek z první světové války. Churchillovy sympatie k Rooseveltovi dále rostly ve chvílích napětí před válkou, neboť se oba státníci vyjadřovali k událostem spojených s Německem velmi nelibě. Roosevelt dokonce Hitlerovi zaslal dopis s výzvou k omezení expanzivních tendencí, ve kterém požadoval bezpečnost vybraných zemí, za což se mu v Říšském sněmu dostalo výsměchu. Churchill si této prezidentovy akce povšiml a reagoval na ni. Německou reakci však ignoroval a naopak Roosevelta velmi chválil za snahu o obranu demokracie a ušlechtilé

⁷⁴ GILBERT, Martin, *Churchill a Amerika*, Praha 2007, s.165.

chování. Rooseveltův osobní postoj však zatím neznamenal posun v silném americkém izolacionismu. Změna nastala v jediném bodě, a to v povolení obchodu s evropskými spojenci v oblasti zbraní.⁷⁵

Velkým zlomem ve vztahu mezi Churchillem a Rooseveltem znamenalo vypuknutí druhé světové války. Velká Británie vyhlásila Německu válku 3. září 1939, a přesně v tento den se Churchill opět stal prvním lordem admirality. Tuto funkci vykonával během první světové války podobně jako Roosevelt, který za první světové války působil jako náměstek ministra námořnictví.

4.1 Počátky korespondence

Vzájemnou korespondenci zahájil Roosevelt 11. září 1939 (datum uvedeno v dopise). V prvním psaní, které se neslo v přátelském a neformálním duchu, vyjadřoval velkou spokojenost nad tím, že Churchill znovu nastoupil do funkce ministra námořnictví. Zároveň Churchilla informoval o tom, že se na něj může kdykoliv obrátit s osobní radou o pomoc, se kterou mu rád vyhoví. Zřejmě aby udržel osobní a přátelský charakter dopisu, zmínil se Roosevelt o svazku knih, které mu Churchill poslal jako blahopřání k inauguraci, přestože to bylo již několik let předtím. Byl potěšen, že mu je poslal před touto znepokojivou situací a knihy hodnotil velmi pozitivně.⁷⁶

Churchillova odpověď následovala dva dny po obdržení dopisu. Vybral si možnost komunikovat přes telefon a během hovoru s Rooseveltem rozebírali německou snahu zdiskreditovat Británii. Němci se snažili znepřátelit Spojené státy s Velkou Británií tak, že obvinili Brity ze snahy potopit americkou loď *Iroquois*, představitelé obou mocností tento problém společně probrali a vyřešili. Ještě téhož dne Churchill napsal Rooseveltovi dopis. V úvodu se představoval jako *Naval Person*, tedy námořník, čímž odkazoval na svou funkci a zároveň tím chtěl získat větší přízeň Franklina Roosevelta, který funkci na ministerstvu námořnictví vykonával a měl k ní velké osobní sympatie. V dopise Churchill rozebíral vojenskou situaci v Atlantiku a doporučoval Rooseveltovi určité kroky. Dopis byl zakončen přáním, aby se válka Spojeným státům nadále vyhýbala.⁷⁷

⁷⁵ GILBERT, s. 185.

⁷⁶ KIMBALL, Warren F. (ed.), *Churchill & Roosevelt: The Complete Correspondence: I. Alliance Emerging*, Princeton 1984, s. 24.

⁷⁷ LEUTZE, James, *The Secret of the Churchill–Roosevelt Correspondence: September 1939 – May 1940*: In: *Journal of Contemporary History* 10, 1975, 3, s. 465–491.

Do konce roku 1939 byl v dopisování aktivní pouze Churchill. Roosevelt započal korespondenci především jako neformální interakci mezi představiteli obou mocností, Churchill této možnosti využíval jako prostor pro informování Roosevelta ohledně vývoje v Atlantiku. Toto dopisování britským úřadům nijak nevadilo, problém byl však ve formě doručení, neboť Churchill telegram neodesílal standardní cestou přes britské velvyslanectví ve Washingtonu, nýbrž přes amerického velvyslance Josepha Kennedyho v Londýně. Vzhledem k tomu byl Churchill nucen změnit doručovací cestu, což však budoucí korespondenci nijak neovlivnilo.⁷⁸

Na počátku roku 1940 Churchill nadále informoval Roosevelta ohledně vývoje britsko-německých střetnutí v Atlantiku, na což Roosevelt reagoval až 1. února 1940 dopisem, který začínal oslovením „můj drahý Churchille“. Děkoval za popis situace a přiblížil Churchillovi poměrně pozitivní náladu společnosti v USA, kterou připisoval tomu, jak daleko jsou jejich občané vzdáleni válce. Roosevelt by raději jednotlivé problémy řešil při osobním setkání s možností promluvit si tváří v tvář, nicméně i přesto Churchillovi děkoval za udržování kontaktu touto cestou. V odpovědi Churchill považoval za velkou čest informovat amerického prezidenta o námořnických záležitostech, nýbrž však na Rooseveltovu prosbu o přímý kontakt reagoval slovy, že se nelze sejít osobně. Po dalších vyměněných dopisech si Churchill uvědomil, jak je Roosevelt zaujat námořními bitvami, a tak mu nabídl rozšířenou zprávu bitvy u La Plata. Do této doby byla korespondence spíše ojedinělá, to se však změnilo v květnu 1940 vzhledem k událostem v Evropě a především změně na pozici ministerského předsedy Velké Británie, kde Chamberlaina 10. května vystřídal právě Churchill.⁷⁹

4.2 Churchill ministerským předsedou

Churchill sepsal dopis Rooseveltovi pět dní po svém jmenování ministerským předsedou. Rozdíl v korespondenci byl znatelný již v úvodu, kde se Churchill tituloval jako *Former Naval Person*, tedy bývalý námořník, čímž dával Rooseveltovi najevo, že již není v úřadě spjatém s námořnictvím, ale stále má k této funkci sympatie. Byl si jistě vědom, že toto na Roosevelta, jehož entusiasmus byl pro námořnictví velmi silný, zapůsobí a vzájemný vztah bude pokračovat na přátelské úrovni. Rooseveltovi naznačil, že chce pokračovat v jejich tajné a přátelské korespondenci, dále se však věnoval

⁷⁸ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 28.

⁷⁹ Tamtéž s. 35.

válečnému dění. Ministerský předseda informoval amerického prezidenta o dění na evropském bojišti. Uznával, že je Hitler velmi schopný, zatímco Mussoliniho příliš nechválil, podle něj se na úspěchu německého vůdce přiživoval. Další částí dopisu byla žádost o pomoc, neboť Churchill požadoval po Rooseveltovi zapůjčení několika desítek starších torpédoborců, o kterých se jednalo dříve. Nyní však požadoval stovky nových typů letadel a dále zbraně určené na protivzdušnou obranu včetně munice. Pokračoval vysvětlením nedostatku železné rudy, které se Velké Británii kvůli válečné situaci nedostávalo a žádal tak Roosevelta o odkup americké oceli. V závěrečné části dopisu Roosevelta informoval o možnosti německého výsadku v Irsku, o které se v tehdejší době diskutovalo.⁸⁰

Rooseveltovu okamžitou odpověď lze hodnotit ze dvou odlišných hledisek. Prvním z nich je osobní přístup ke vzájemné korespondenci. Roosevelt byl zcela upřímně nadšený z Churchillovy snahy o udržení kontaktu na osobní úrovni a je zcela zřejmé, že mu na tomto vztahu velmi záleželo. Z hlediska Churchillových proseb ohledně pomoci Velké Británii od Spojených států se odpověď dala považovat za nedostačující. Roosevelt sice na jednotlivé prosby reagoval spíše kladně, nicméně s tím, že to rozhodně nebude v blízké době a vše se musí probrat na úrovni Kongresu a dalších amerických institucí. V závěru dopisu byl příslib okamžité odpovědi hned, jak bude americká pomoc schválena.⁸¹

Následující Churchillovy dopisy Rooseveltovi byly podobné jako ty předchozí. Dával Rooseveltovi najevo, jak si váží vzájemného přátelství a děkoval za snahu o pomoc. Dále informoval o situaci v Evropě a naznačoval možný negativní vývoj, čímž chtěl zřejmě poukázat na nutnost pomoci ze strany Spojených států. Během následujícího období však Roosevelt Churchillovi poslal pouze dopis s poděkováním ohledně zprávy o bitvě o La Plata, na vývoj války však zatím nereagoval.⁸²

Churchill nepřestával informovat Roosevelta o válečném vývoji i přesto, že se mu zatím nedostávalo odpovědi. Rozebíral především situaci Francie, kde hodnotil možný budoucí stav na základě názorů francouzských generálů. Přes negativní vývoj nabádal k další spolupráci nehledě na současný stav s nadějí, že se válka obrátí ve prospěch Spojenců. Když byl vyzván k setkání s Francouzi, tak navrhoval Rooseveltovi, aby jakýmkoliv způsobem naznačil svou podporu Spojencům. Jako reakci na tyto zprávy Roosevelt zaslal Churchillovi ve vší tajnosti kopii dopisu, který poslal

⁸⁰ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 37.

⁸¹ CHURCHILL, Winston S., *Druhá světová válka: II. díl: Jejich nejskvělejší hodina*, Praha 1993, s. 32.

⁸² KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 40–41.

francouzskému premiéru Reynaudovi. V tom vyjádřil velkou lítost nad stávající situací, ale Reynauda i Churchilla ujišťoval, že se snaží pomoci evropským spojencům, jak to jen americké úřady za této situace mohou zvládnout. Dále oceňoval postoj Francie i Velké Británie, neboť obdivoval jejich výroky o tom, jak hodlají pokračovat v boji proti Německu nehledě na negativní vývoj na evropském kontinentu.⁸³

Churchillův další dopis informoval Roosevelta o schůze s Francouzi. Churchill vyjadřoval velkou nelibost ohledně francouzského návrhu na příměří či separátní mír a navrhoval, aby se tato diskuze řešila až po poradě mezi Reynaudem a Rooseveltem. Reynaud však pochyboval o vůli francouzského obyvatelstva bojovat do posledního dechu bez naděje na vítězství, kterou by přinesla pouze americká intervence. V další polovině dopisu Churchill reagoval na předešlou zprávu od Roosevelta. Byl z ní velmi nadšený a žádal Roosevelta, aby byla zpráva následující den zveřejněna, neboť je velmi důležitá v tom, že by americký postoj a podpora mohly Francouzům pomoci v tom, aby odmítli jednání s Hitlerem. Rooseveltova odpověď byla velmi rychlá. V první řadě děkoval Churchillovi za popis schůzky s Francouzi a dával najevo, že se snaží pomáhat Francii a Velké Británii, jak je to jen možné. V další části dopisu však připomněl americkou ústavu, která Rooseveltovi zamezovala to, aby Spojené státy zapojil do konfliktu s Německem. Následně Churchillovi s lítostí oznámil, že nehodlá akceptovat výzvu o zveřejnění dopisu, neboť by mohl být špatně pochopen. Nabízel pouze pomoc bez vojenského zapojení a zveřejnění americké podpory by mohlo být pochopeno jako příprava na válku.⁸⁴

Rooseveltova odpověď byla pro Churchilla velkým zklamáním, což naznačil ve své odpovědi americkému prezidentovi. Zároveň však vyjádřil pochopení, že je Roosevelt v obtížné situaci a americká společnost spolu s Kongresem mohou mít jiný názor. Vzápětí se však snažil prezidentovi naznačit situaci, která hrozila Francii, pokud by Spojené státy nezasáhly. Churchillovy vize budoucnosti byly částečně varováním, co se může stát Francii a celé Evropě. Popisoval Rooseveltovi možnost toho, že by byla francouzská města zničena nebo Hitlerovu nabídku Francii, se kterou by jim zůstalo Alsasko-Lotrinsko v případě určité spolupráce. Neváhal nastínit jakousi vizi německého vítězství, při kterém by Německo kontrolovalo celou Evropu. V tomto případě by bylo Německo pro Spojené státy kritickou hrozbou. Nadále po Rooseveltovi žádal zapůjčení torpédoborců, jejichž důležitost byla pochopitelná v situaci, ve které je britské loďstvo,

⁸³ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 45–46.

⁸⁴ GILBERT, s. 205–207.

a jak by jim tyto lodě pomohly v dalším postupu. Ihned po odeslání této zprávy se Churchill doslechl o Reynaudovu telegramu Rooseveltovi, na který Rooseveltovi zaslal svůj názor, aby Francie nadále vytrvala. Reynaud situaci nastínil tak, že rozhodnutí Francie o setrvání ve válce závisí na Spojených státech a jejich vstupu do války. Churchill stanovisko Reynauda podporoval a utvrzoval Roosevelta v tom, že v případě pokračujícího izolacionismu Spojených států se Francie dohodne s Německem na příměří. Na druhou stranu však Churchill Rooseveltovi otevřeně řekl, že nepočítá s vysláním amerických sil v případě vyhlášení války, neboť by to bylo téměř nemožné. Jeho názor na situaci spočíval v tom, že by tato deklaráce měla enormní vliv nejen na Francouze, ale také na ostatní demokratické země a pochopitelně i na nepřítel. Přesvědčování Roosevelta však nedopadlo podle Churchillových představ, z čehož byl jistě zklamaný.⁸⁵

Nadále oba státníci řešili, jak si navzájem pomoci a byl jasný přátelský charakter těchto dopisů a upřímná snaha pochopit obtíže toho druhého. Roosevelt na situaci reagoval přeposláním dopisu od amerického chargé d'affaires v Berlíně Alexandera Kirka, který Roosevelta informoval o dění v Německu, ve kterém Kirk zároveň považoval za nutnost podporovat Británii. Následně se Churchill s Rooseveltem dohodli na vzájemné pomoci, kterou Británie vykompenzuje tím, že Spojeným státům předá určitá území pro námořní základny na 99 let.⁸⁶

Na podzim 1940 se Churchill spolu s Rooseveltem drželi především tématu vichistické Francie. Po vítězství Německa si nebyli jisti, jaká bude budoucnost Francie a její vztahy vůči Spojeným státům a Velké Británii. Spolu s tím byly důležité otázky ohledně francouzských kolonií a bojích mimo evropský kontinent. Na současnou problematiku měli oba státníci stejný názor a nemuseli se složitě domlouvat na kompromisu.⁸⁷

Jedním z velkých milníků korespondence je bezpochyby Churchillův telegram ze 7. prosince 1940. Telegram prošel několika různými návrhy a dlouhým schvalováním, neboť se v něm řešily konkrétní válečné záležitosti bod po bodu a především pomoc od USA v podobě zákona o půjčce a pronájmu. V telegramu se Churchill zaměřoval na podrobný popis situace a stavu armády, což doplnil přílohou s konkrétními statistikami, aby Roosevelt plně pochopil vážnost probíhajících událostí. Churchill celou zprávu protkal výzvami o vznešenosti jejich boje za demokracii a

⁸⁵ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 49–52.

⁸⁶ JAKOVLEV, s. 315.

⁸⁷ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 72–80.

svobodu, což Churchill opakoval velmi často. V celé korespondenci také bylo jasně zjevné, kdo je z této dvojice ve stavu nouze a potřebuje pomoc, neboť poměr korespondence mezi Churchillem a Rooseveltem byl na konci roku 1940 49 ku 19 dopisům.⁸⁸

Kromě vojenských záležitostí se mimo jiné v korespondenci objevily osobní vzkazy, které se vztahovaly především k jejich přímému vztahu jako dvou přátel. Jasným důkazem toho je Churchillův dopis ohledně příjezdu nového britského velvyslance lorda Halifaxe do Spojených států na bitevní lodi *King George V*. Churchill samozřejmě touto zprávou informoval amerického prezidenta o příjezdu velvyslance a dále také oznámil, jak dlouho bude loď v přístavu, aby si ji mohl Roosevelt prohlédnout, což by jistě ocenil. Roosevelt na zprávu reagoval s nadšením a skutečně si naplánoval přivítání britského velvyslance při příjezdu do Annapolis, což mělo jistě efekt na utužení vztahů mezi USA a Velkou Británií, zároveň si také mohl prohlédnout bitevní loď.⁸⁹

V průběhu dalšího měsíce se korespondence výrazně omezila, mnoho napsaných dopisů či telegramů nebylo nakonec adresátovi odesláno. V této době byl velmi zajímavý přístup Churchilla ke vztahu USA v Pacifiku, neboť Roosevelta podrobně informoval o svých vizích ohledně Japonska a jeho expanzivní tendenci. Vzhledem nepoměru sil mezi Japonskem a Spojenými státy bylo dle Churchilla patrné, že by Japonci neměli zaútočit na Spojené státy. Toto tvrzení však nehodlal absolutně vyloučit, což by se ukázalo jako chybné vzhledem k chystanému japonskému útoku.⁹⁰

V březnu 1941 se Churchill zabýval především otázkou vichistické Francie a nebezpečím, které představovala. Naléhal na Roosevelta, aby Spojené státy vystoupily a daly najevo svůj postoj. Roosevelt na to odpověděl, že USA již podnikly kroky a své stanovisko sdělily francouzskému velvyslanci, ale zároveň Churchillovi sdělil, že to nemusí mít kýžený efekt. Roosevelt se v této době musel vypořádat s námitkami proti smlouvě o půjčce a pronájmu, na což reagoval projevem, za který ho Churchill velmi chválil a také mu děkoval za zmínku a komplimenty o něm samotném.⁹¹

Roosevelt nadále vycházel vstříc britské politice vůči vichistické Francii. Churchill se obával, že Němci převezmou francouzské loďstvo, načež Roosevelt skrze své vyslance ve Francii reagoval. Spojené státy daly jasně najevo, že tato situace nesmí

⁸⁸ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 102–110.

⁸⁹ Tamtéž, s. 130–133.

⁹⁰ LOWENTHAL, Mark S., *Roosevelt and the Coming of the War: The Search for United States Policy 1937–1942*. In: *Journal of Contemporary History* 16, 1983, 3, s. 413–440.

⁹¹ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 146–148.

nastat, což vyústilo v příslib admirála Darlana, že se tak nestane. Churchill byl Rooseveltovi za tuto intervenci velmi vděčný, ale admirálu Darlanovi přesto nedůvěřoval a neočekával, že slib bude dodržen.⁹²

Roosevelt se do této doby v korespondenci s Churchillem omezoval především na velmi krátké a strohé zprávy o stávající situaci nebo pouze Churchillovi odpověděl co nejstručněji na požadované návrhy. Dopis z 1. května 1941 se tomuto stavu vymykal, neboť Roosevelt napsal velmi rozsáhlý text, ve kterém v jednotlivých bodech hodnotil probíhající události a sám navrhoval doporučení pro konkrétní postupy a akce, což do této doby téměř nedělal. Zároveň dopis zakončil pochvalou Churchilla za jeho výbornou práci v této situaci. Churchill toto velmi ocenil a děkoval za přátelskou zprávu. Mimo reakcí na jednotlivé body však pokračoval ve své snaze o to, aby se Spojené státy zapojily do války po boku Velké Británie, což by podle něj změnilo rovnováhu sil. Roosevelt tuto část dopisu ignoroval, nicméně vyjádřil zajímavou myšlenku, že se válka rozhodne v Atlantiku. Pokud by zde Hitler prohrál, pak byl podle Roosevelta zřejmé, že nemá šanci vyhrát jinde na světě.⁹³

V půlce května obvyklý obsah korespondence přerušilo přistání Rudolfa Hesse ve Skotsku. Roosevelt ihned informoval Churchilla o tom, že by bylo vhodné instruovat veřejnost ve Spojených státech, pokud by Hess promluvil o konkrétních německých plánech. Churchill na Rooseveltovu výzvu samozřejmě reagoval podrobným popisem Hessových prohlášení o snaze se dohodnout na budoucím vývoji. Na závěr však Rooseveltovi oznámil, že tyto informace jsou pouze pro jeho osobu, neboť nechce tato prohlášení zveřejňovat. Dalším důvodem utajení bylo to, že z Hesse nechce dělat hrdinu, který by měl ušlechtilé cíle, když byl do této doby zodpovědný za německé činy stejně jako Hitler.⁹⁴

Důležitým milníkem druhé světové války je bezpochyby německá operace *Barbarossa*, tedy napadení Sovětského svazu 22. června 1941. Ačkoliv byl Churchill velkým odpůrcem komunismu, na situaci reagoval s nadšením, neboť z pragmatického hlediska to Velké Británii pomohlo a okamžitě podporoval Sovětský svaz v boji proti nacismu. Americký prezident v této situaci na situaci nereagoval tak rázným způsobem jako britský ministerský předseda, neboť se obával veřejného mínění ve Spojených státech. Nakonec však vyšel Sovětskému svazu vstříc a přidal se k Churchillovi, který

⁹² KIMBALL, *I. Alliance Emerging*, s. 162–164.

⁹³ Tamtéž, s. 178–184.

⁹⁴ JAKOVLEV, s. 357.

byl v USA velmi oblíben.⁹⁵

Velmi zajímavá je z hlediska Československa zpráva Roosevelta ze 14. července 1941. V úvodu Churchilla upozorňuje na možnou nelibost vzhledem k obsahu, neboť reaguje na zvěsti, které kolují o dohodách Velké Británie. Podle nich se Velká Británie dohodla s okupovanými státy jako Československo nebo Jugoslávie a dala jim příslib poválečné existence. Roosevelt na to reagoval rozporupně, neboť bral v potaz neshody skupin jako jsou Češi a Slováci, což připodobňoval ke vztahu Valonů s Vlámky. Rovněž zmínil úspěšné plebiscity, o kterých bylo rozhodnuto na pařížské mírové konferenci po první světové válce.⁹⁶

Mezi 9. a 12. srpnem 1941 došlo k prvnímu osobnímu setkání Churchilla s Rooseveltem na lodích v Placentia Bay v Newfoundlandu. Zde se konala atlantická konference pod krycím názvem *Riviera*, která vyústila v podpis Atlantické charty. Ta znamenala výrazný posun v boji proti nacistickému Německu. Na této konferenci bylo jasně patrné, jak důležitý byl blízký vztah Roosevelta s Churchillem v probíhajícím konfliktu. Tuto vřelost dokazovalo Churchillovo rozloučení při odjezdu, neboť skrze světelné signály lodi vzkázal Rooseveltovi podporu jemu a Spojeným státům.⁹⁷

V září se řešilo především rozšíření smlouvy o půjčce a pronájmu i pro Sovětský svaz vzhledem k jeho boji proti nacistickému Německu. Churchill i Roosevelt se však vyjadřovali pragmaticky a žádanou pomoc komentovali tak, že přijde v případě, pokud bude boj Sovětského svazu úspěšný. Tomuto klasickému obsahu korespondence se vymykal Churchillův dopis s fotografiemi z atlantické konference, které Rooseveltovi zaslal, neboť zde byli přítomni pouze britští reportéři a fotografové. Tímto darem chtěl Churchill napravit možnou křivdu ze strany Američanů.⁹⁸

V říjnu 1941 poslal Churchill Rooseveltovi rozsáhlou zprávu o válečném vývoji a připravované operaci *Crusader*. Nejzajímavějším bodem dopisu je však část, ve které se Churchill zaobírá napětím v Pacifiku, především napjatými vztahy s Japonskem. Churchill vybízel Spojené státy k větší razanci vůči Japonsku, čímž podle něj mohou snížit možnost vyhlášení války ze strany Japonska. Druhým dechem však dodával, že v případě tohoto konfliktu nebude Velká Británie nad ničím váhat a do hodiny Japonsku vyhlásí válku. Japonskou situaci dále rozebírali začátkem listopadu, neboť dostali výzvu

⁹⁵ WANNER, Jan, *Spojené státy a evropská válka 1939–1945: I. díl: Pevnost Amerika*, Praha 2001, s. 144–145.

⁹⁶ Tamtéž, s. 146.

⁹⁷ BROAD, s. 296–297.

⁹⁸ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 244.

od Čankajška, který od západních mocností požadoval pomoc proti Japonsku.⁹⁹

4.3 Vstup USA do války

Po japonském útoku na Pearl Harbor 7. prosince 1941 bylo zřejmé, že dohoda s Japonci již nebude možná. Churchill se o napadení Pearl Harboru dozvěděl z rozhlasu a okamžitě zvedl telefon a rozhodl se zavolat Rooseveltovi, který mu událost potvrdil a sdělil mu, že Spojené státy jsou nyní taktéž ve válečném stavu, což všechny předchozí problémy zřejmě zjednoduší. Následně Roosevelt zaslal Churchillovi prosbu ohledně vyhlášení války Japonsku. Po Churchillovi požadoval, aby Velká Británie vyhlásila válku Japonsku co nejdříve po Rooseveltově projevu ve Washingtonu, čímž by tato deklaráce získala větší efekt.¹⁰⁰

Za této situace se oba dohodli na vzájemném schůzce, načež Churchill přijal Rooseveltovo pozvání do Bílého domu. Tato událost vstoupila ve známost pod označením Washingtonská konference nebo pod krycím názvem *Arcadia*. Na tomto setkání, kterého se zúčastnily i špičky generálních štábů, se domluvil společný postup proti Ose jak na evropském bojišti proti Německu, tak v Pacifiku proti Japonsku. Dále zde byla podepsána Deklarace Organizace spojených národů, čímž byly postaveny základy pro její oficiální vznik.¹⁰¹

Na Washingtonské konferenci bylo dále probíráno téma japonských útoků v jihovýchodní Asii, především útok na Singapur, který byl velmi důležitým opěrným bodem spojeneckých sil v Asii. Důležitost tohoto místa si uvědomoval australský ministerský předseda Curtin, který do Washingtonu zasílal zprávy ohledně obav z japonského útoku proti Austrálii. Churchill se snažil na tyto zprávy reagovat vysvětlením, že události bedlivě sleduje společně s americkými spojenci, nemůže však pomoci více. Curtin tuto situaci chápal, nicméně připomínal australské prosby ohledně vylepšení obrany Singapuru. Tyto požadavky Australané prezentovali již v průběhu třicátých let a Curtin připomínal podrobný rozbor nedostatečné obranyschopnosti Singapuru, což byla značná výhoda pro útočící Japonce.¹⁰²

Churchill dále zasílal Rooseveltovi rozsáhlé zprávy o vývoji války a dále návrhy na určité kroky v rámci všech bojišť. Hlavním tématem byla především

⁹⁹ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 252–257, 266–267.

¹⁰⁰ CHURCHILL, Winston S., *Druhá světová válka: III. díl: Velká aliance*, Praha 2015, s. 596–599.

¹⁰¹ FREIDEL, Frank, *FDR vs. Hitler*. In: *Proceedings of the Massachusetts Society* 3, 1987, 99, s. 25–43.

¹⁰² WANNER, I. *díl: Pevnost Amerika*, s. 9–10.

jihovýchodní Asie, neboť se řešila situace Austrálie a Nového Zélandu, zejména jejich obavy z japonského útoku. Roosevelt na mnoho Churchillových zpráv nereagoval vůbec nebo reagoval velmi stroze, na druhou stranu však psal tak, aby si upevnil vztah s Churchillem a neznepřátelil si ho. Za zmínku stojí Churchillova výzva ze 7. února 1942 ohledně číslování vzájemné korespondence. Z důvodů snadnější archivace navrhoval číslování vlastních telegramů od čísla 25 a Roosevelta vybízel k počátku od čísla 100.¹⁰³

Situace v Singapuru byla pro spojenecké jednotky čím dál více komplikovanější. Churchill instruoval velitele britských sil v jihovýchodní Asii generála Archibalda Wavella, aby spojenečtí vojáci za žádných okolností nekapitulovali. Tato snaha o boj do posledního dechu se dá srovnat s Hitlerovým rozkazem německým jednotkám, které byly obklíčeny během bitvy o Stalingrad, což jasně ukazuje, že situace nebyla černobílá a na obou stranách docházelo k podobným rozkazům. Vývoj dalších událostí směřoval k jasné porážce spojeneckých vojsk, generál Wavell proto informoval generála Percivala o možnosti kapitulace, pokud nebude jiná možnost. Generál Percival se skutečně snažil vytrvat a bojovat až do konce, japonskému tlaku však nebylo možné nadále vzdorovat, tudíž 15. února 1942 kapituloval. Po čtyřech dnech na situaci zareagoval Roosevelt zprávou Churchillovi, ve které se snažil Churchilla utěšit ze ztráty důležitého opěrného bodu a doufal ve zlepšení situace.¹⁰⁴

Po těchto událostech se vzájemné dopisy stále týkaly asijského bojiště a návrhů, jak se bude kampaň proti Japonsku dále vyvíjet. Churchill vyzdvihoval důležitost sovětských bojů proti Německu na východní frontě a pro úspěch v Pacifiku doufal v rychlou obnovu americké flotily. Dále stojí za zmínku Rooseveltův dopis z 18. března. Roosevelt hodnotí obtížnost svého i Churchillova úřadu vzhledem k problémům, které jim přináší. Dále si „stěžuje“ na svobodu tisku, neboť byl velmi rozlícen některými novináři vzhledem k jejich nekvalitní činnosti na základě hrubé neznalosti tématu. V dopise následovaly instrukce o dalším postupu ve válce, závěr dopisu se však znovu nesl v přátelském duchu, kde Roosevelt neopomněl vyřídít pozdravy manželce ministerského předsedy. Churchill na dopis reagoval stejně vřelým způsobem. Rooseveltovi oplatil tuto zdvořilost a navrhl osobní setkání na několik dní s tím, že mají mnoho starostí, které se vyřeší skrze osobní rozhovor daleko snadněji. Následně Roosevelt Churchilla informoval, že pro oblast jihozápadního Pacifiku byl vrchním velitelem jmenován generál MacArthur, což Churchill s radostí přijal.¹⁰⁵

¹⁰³ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 349–352.

¹⁰⁴ CHURCHILL, Winston S., *Druhá světová válka: IV. díl: Karta se obrací*, Praha 1993, s. 109–118.

¹⁰⁵ GILBERT, s. 265.

V této situaci byl hlavním tématem vzájemné korespondence vývoj v oblasti Asie a možné japonské akce proti Spojencům. Churchill s Rooseveltem zatím neplánovali příliš rozsáhlé operace, nicméně bedlivě sledovali stav japonského loďstva, které mohlo ohrozit další spojenecké pozice. Mimo to se jejich pozornost zaměřovala na Madagaskar a vojska vichistické Francie, která mohla ohrozit spojenecké konvoje v Indickém oceánu. Z tohoto důvodu bylo naplánováno vylodění na Madagaskaru pod krycím názvem *Ironclad*. Jelikož byla pro tuto operaci nutná britská flotila hlídající Gibraltar, Churchill proto požádal Roosevelta, aby byl Gibraltar po dobu nepřítomnosti britských lodí hlídán americkou flotilou, což americký prezident odsouhlasil.¹⁰⁶

Neformální část korespondence, která se netýkala války samotné, se postupem času dostávala více do pozadí a objevovala se spíše ojediněle. Přesto však úplně nevytizela. Důkazem toho je Churchillova zásilka pro Roosevelta, ve které mu daroval kolekci knih, které napsal. K tomu přidal poznámku s nadějí, že pro ně Roosevelt najde vhodné místo ve své knihovně. Za tento dar Roosevelt samozřejmě Churchillovi poděkoval a z jeho reakce bylo patrné, že byl z knih velmi nadšený.¹⁰⁷

Mimo obvyklé záležitosti a podrobné popisy jednotlivých operací Churchill s Rooseveltem probírali detaily ohledně plánu na poražení nacistického Německa. Již delší dobu přemítali nad možností invaze na evropský kontinent, což by znatelně ulevilo Sovětskému svazu, se kterým byli v neustálém kontaktu. Churchill požadoval důkladnou přípravu a dával najevo, že tento plán musí být prozatím odložen. Vztahy se Sovětským svazem byly v tuto chvíli velmi zajímavé, neboť nyní patřil mezi přímé spojence. Sovětský představitel však neměl při vyjednávání tak silnou pozici, jakou mezi sebou měli Churchill s Rooseveltem, kteří spolu komunikovali déle a mnohem více.¹⁰⁸

V červnu následovala další konference ve Washingtonu, tentokrát pod krycím názvem *Argonaut*. Churchilla jako poradci doprovázeli generál Hastings Ismay a generál Alan Brook, hlavními tématy setkání byla invaze na evropský kontinent a britsko-americká spolupráce při vývoji atomové bomby. Při domluvě na společném postupu proti Německu bylo bráno v potaz několik odlišných plánů. Ve výsledku však žádný konkrétní nebyl přijat a bylo pouze dohodnuto, že by během roku 1942 mělo dojít ke spolupráci obou stran na bojištích v Evropě či Africe. Na britsko-americké rozepře měl velký vliv blízký vztah Roosevelta s Churchillem, neboť místo toho, aby Roosevelt

¹⁰⁶ CHURCHILL, *IV. díl: Karta se obrací*, s. 230–233.

¹⁰⁷ KIMBALL, *I. Alliance Emerging*, s. 491, 503.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 504.

upřednostnil názory svých poradců, raději souhlasil s Churchillovými návrhy.¹⁰⁹

Na africkém bojišti se pro Brity situace nevyvíjela příliš dobře, neboť Tobruk padl do rukou Němců. Tato prohraná bitva vyvolala v Británii velkou nevoli vůči Churchillovi a bylo navrženo hlasování o nedůvěře Churchillově vládě. Tato událost však pro ministerského předsedu skončila šťastně, neboť se za jeho vládu postavila většina poslanců. Na vzniklou situaci okamžitě reagoval Roosevelt, který Churchillovi stručným telegramem poblahopřál k výsledku.¹¹⁰

I když na setkání ve Washingtonu o možných postupech v Evropě a Africe již jednali, jednotlivé plány byly stále hlavním tématem korespondence. Churchill obhajoval jednotlivé akce a odůvodňoval, proč by měly proběhnout. Hlavním tématem byla operace *Sledgehammer*, která by znamenala invazi do Evropy přes kanál La Manche, což však Churchill za tehdejšího vývoje nedoporučoval s tím, že by podobná operace mohla uspět zhruba za dva roky, což se skutečně potvrdilo. Proto tedy navrhoval společný postup v Africe. Roosevelt s Churchillem znovu ve všech bodech souhlasil.¹¹¹

Vzhledem k situaci Sovětského svazu také probíhala jednání o konvojích s vojenskou i humanitární pomocí. Churchill informoval Stalina ohledně pozdržení těchto konvojů, což nesl velmi nelibě kvůli tlaku Němců. Churchill k Sovětskému svazu nechoval nijak velké sympatie, což se projevilo v komentáři, který sdělil ve zprávě Rooseveltovi. Ten měl očividně vůči Stalinovi jiný vztah a na vzniklý stav reagoval smířlivými slovy a částečně Stalina obhajoval tím, že je Sovětský svaz v komplikované situaci, proto je nutná pomoc i pochopení.¹¹²

Vzhledem k vývoji na asijském kontinentu probíhala jednání také s Čankajškem. Ten bedlivě sledoval situaci v Asii a obával se negativních nálad v Indii, kterých by mohly využít státy Osy. Vzhledem k tomu vybízel Roosevelta, aby za pomoci svého vlivu zapůsobil na Churchilla, který by následně přislíbil nezávislost Indii, což by dle jeho mínění situaci uklidnilo. Roosevelt však nehodlal ohrozit vztahy s Churchillem a Čankajškovu tajnou zprávu přeposlal Churchillovi. Ten Čankajškovy názory nesdílel, odmítal vydávat podobná rozhodnutí ohledně Indie a prosil Roosevelta, aby Čankajškovi situaci osvětlil.¹¹³

¹⁰⁹ WANNER, Jan, *Spojené státy a evropská válka 1939–1945: II. díl: Amerika v boji*, Praha 2002, s. 14–17.

¹¹⁰ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 516–517.

¹¹¹ CHURCHILL, IV. díl: *Karta se obrací*, s. 452–453.

¹¹² WANNER, II. díl: *Amerika v boji*, s. 71.

¹¹³ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 546–550.

V rámci spojenecké aliance odjel Churchill v srpnu 1942 do Moskvy jednat se Stalinem. Rooseveltovi podal obsáhlé hlášení ohledně této diplomatické mise již během své návštěvy. Jednání se týkalo především operace *Sledgehammer*. Churchill vysvětloval důvody, proč se tato operace nemůže uskutečnit a dle jeho slov měl Stalin pochopení. Rovněž byl spokojen, když ho Churchill informoval o operaci *Torch* v Africe. Na závěr si Churchill velmi pochvaloval amerického vyslance Harrimana, který mu v jednání pomáhal a měl oprávnění jednat za Spojené státy. Na závěr moskevské návštěvy Churchill napsal další obsáhlé hlášení ohledně této mise a dal najevo nezvyklý optimismus ohledně vztahu se Sovětským svazem.¹¹⁴ Korespondence ohledně Stalina a Sovětského svazu patřila mimo události v Africe a Asii mezi hlavní témata. Churchill s Rooseveltem debatovali především o tom, jak informovat Stalina, že se konvoje dále zpozdí a oba mu odeslali podobný dopis. Problém byl především v tom, že Stalin chápal význam spojení „co nejdříve“ zcela jinak. Roosevelt si následně Churchillovi stěžoval na to, jak málo odpovědí z Moskvy se jim dostává na zaslané zprávy. Připravovaná operace *Torch* v Africe znamenala další problémy s konvoji a pomoci pro Sovětský svaz. Oba státníci se tyto informace obávali sdělit Stalinovi, a proto raději tyto podrobnosti hodlali sdělit Stalinovi až při dalším osobním setkání.¹¹⁵

Zatímco u El Alameinu vypukla operace *Lightfoot*, o které Churchill pravidelně informoval Roosevelta, v korespondenci se dále objevovaly zprávy osobního charakteru. Eleanor Rooseveltová na konci listopadu navštívila Velkou Británii, což samozřejmě zajímalo Churchilla, tudíž jí spolu se svou ženou zajistil co nejlepší péči. O této návštěvě Roosevelta informoval telegramem s mnoha lichotkami, což Roosevelt samozřejmě ocenil a za péči o ženu Churchillovi i jeho manželce děkoval.¹¹⁶

Vzhledem k probíhajícím bojům o Guadalcanal, které zatím nepřinášely kýžené výsledky, se australský ministerský předseda Curtin obrátil k Rooseveltovi s žádostí o pomoc, neboť se nadále obával japonského útoku. Roosevelt zcela chápal špatné postavení Austrálie a snažil se Curtina uklidnit tím, že do Austrálie pošle americkou divizi z Havajských ostrovů. Tuto zprávu samozřejmě tlumočil Churchillovi, který na to reagoval velmi kladně a Rooseveltovi děkoval. Ohledně afrického a evropského bojiště Roosevelt navrhoval další postup směrem na Sicílii a Itálii, což Churchill také schvaloval.¹¹⁷

¹¹⁴ JAKOVLEV, s. 413.

¹¹⁵ KIMBALL, *I. Alliance Emerging*, s. 628–630, 643.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 636, 655–656.

¹¹⁷ CHURCHILL, *IV. díl: Karta se obrací*, s. 170–172.

Napětí v pacifické oblasti stále trvalo, načež se ministerští předsedové Austrálie a Nového Zélandu dohodli na tom, že své jednotky stáhnou ze severoafrického bojiště. Tuto skutečnost oznámili Rooseveltovi ve druhé polovině listopadu 1942. Roosevelt se snažil, aby oba státy přehodnotily svá stanoviska, to se mu však povedlo pouze u ministerského předsedy Nového Zélandu, australský ministerský předseda nehodlal své stanovisko změnit a stále požadoval přesunutí australských jednotek na australskou půdu pro případnou obranu proti japonskému útoku.¹¹⁸

V jednání bylo společné setkání Churchilla, Roosevelta a Stalina. Mezi návrhy na konferenci se objevila Moskva, Churchill se tomu však bránil z předchozí zkušenosti a předpokládal, že hlavním tématem, které bude Stalin prosazovat, bude otevření druhé fronty na evropském kontinentu. K tomu by byla samozřejmě vhodná přítomnost vojenských velitelů, což představitelé Sovětského svazu komplikovali, proto britský ministerský předseda navrhoval setkání na Islandu, což už dříve se Stalinem probírali a on nebyl proti. Roosevelt akceptoval návrh na setkání „velké trojky“, ale osobně s místem konference nesouhlasil. Churchill vyšel Rooseveltovi vstříc a prohlásil, že místu setkání se bez problému přizpůsobí. Následně navrhoval konferenci v Africe, a to co nejdříve.¹¹⁹

Shoda ohledně konference nenastala, neboť Stalin informoval Churchilla, že se v současné době nemůže vypravit mimo Sovětský svaz vzhledem k probíhajícím vojenským akcím. Neopomněl se znovu zeptat, kdy bude vytvořena druhá fronta v Evropě. Roosevelt od Stalina obdržel podobnou zprávu a vyjádřil lítost nad tím, že se Stalin nebude moci zúčastnit a setkání tak proběhne pouze mezi ním a Churchillem.¹²⁰ Ten byl poměrně zklamaný neustálým nátlakem ze strany Sovětského svazu ohledně druhé fronty, neboť konstatoval, že nyní nelze oznámit přesný termín. Roosevelt navrhoval lednové setkání v Casablance a rovněž vyslovil možnost ohledně přesunutí na březen, pokud by se v té době mohl Stalin dostavit. Tento návrh však brzy padl, neboť Stalin Rooseveltovi oznámil, že se nebude moci zúčastnit ani v březnu. Roosevelt tedy s konečnou platností navrhl termín konference na 15. ledna 1943 v Casablance, což mu Churchill ihned potvrdil s návrhem, že tato konference bude pode probíhat pod krycím názvem *Symbol*.¹²¹

¹¹⁸ CHURCHILL, *IV. díl: Karta se obrací*, s. 165–167.

¹¹⁹ KIMBALL, Warren F. (ed.), *Churchill & Roosevelt: The Complete Correspondence: II. Alliance Forged*, s. 43, 54–56.

¹²⁰ Tamtéž, s. 63, 67.

¹²¹ CHURCHILL, *IV. díl: Karta se obrací*, s. 638.

4.4 Od Casablancy po operaci Overlord

Vzhledem k důležitosti a místu konference Churchill s Rooseveltem věděli, že je třeba celé setkání podrobit absolutnímu utajení. Kromě klasického krycího názvu tak Churchill navrhl další kódová označení, se kterými mohou bezpečně řešit blížící se konferenci. Každý si měl vymyslet označení pro svou osobu, Churchill pro sebe navrhl označení „Air Commodore Frankland“. Roosevelt s tímto nápadem souhlasil, krycí jména navrhoval pro sebe a pro Harryho Hopkinse – „Don Quixote“ a „Sancho Panza“. Churchill se zřejmě bál, že by skrze tyto humorné názvy došlo k zesměšnění konference, navrhl proto zkrácení na „Admiral Q“ a „Mr. P“, v případě přítomnosti Wendella Willkieho navrhoval označení „Windmill“.¹²²

Konference v Casablance ukázala, jak důležité je přátelství mezi Churchillem a Rooseveltem. Díky jejich blízkému vztahu a průběžné korespondenci bylo jednání bez zbytečných pří a ve všem se shodli. Nejdříve se řešila otázka druhé evropské fronty. Naplánování operace *Husky* v Sicílii bylo nezbytné, neboť měli v plánu zakročit proti Německu ještě v roce 1943. Druhým hlavním důvodem pro tuto operaci bylo bezesporu uvolnění vztahů se Sovětským svazem, jelikož Stalin druhou frontu dlouho vyžadoval. Neméně důležitým bodem byla shoda ohledně bezpodmínečné kapitulace států Osy. Stalin se sice mohl obávat mírného postupu západních spojenců proti Německu, ti to však razantně odmítli.¹²³

Výsledek konference Stalina potěšil a oběma hlavním aktérům zaslal poděkování. Churchill se ho rozhodl informovat detailnější zprávou, kterou probíral s Rooseveltem. Churchill si byl vědom toho, že Stalin očekává daleko větší operaci, než je ve skutečnosti naplánovaná. Stalinovi sděloval konkrétní informace o operaci *Husky* a věděl, že mu záleží především na invazi u kanálu La Manche. Proto znovu začal mluvit o operaci *Sledgehammer*, ovšem předpokládal, že by tato operace měla v průběhu roku 1943 pouze marginální význam. Roosevelt se zprávou pro Stalina souhlasil, ačkoliv měl k plánu *Sledgehammer* optimističtější přístup.¹²⁴

Po setkání v Casablance Roosevelt navrhoval setkání ve Washingtonu vzhledem k nové smlouvě o pomoci Sovětskému svazu. Tentokrát neměl v plánu osobní setkání s Churchillem, nýbrž zástupců obou států, neboť se oba vrátili z Casablancy nemocní. Za

¹²² KIMBALL, II. *Alliance Forged*, s. 107–109.

¹²³ FUNK, Arthur L., *The „Anfa memorandum“: An Incident of the Casablanca Conference*. In: *The Journal of Modern History* 26, 1954, 3, s. 246–254.

¹²⁴ KIMBALL, II. *Alliance Forged*, s. 133–134.

americkou stranu Roosevelt navrhol Harryho Hopkinse, načež Churchill zvolil jako svého zástupce Johna Llewellina.¹²⁵

Během jara 1943 musel Churchill s Rooseveltem řešit polsko-sovětské spory ohledně katyňského masakru. Poláci obviňovali Sovětský svaz, na což Churchill s Rooseveltem museli reagovat. Oba si o tom vyměňovali informace a shodli se na tom, že nemohou zaujmout stanovisko proti Sovětskému svazu, Roosevelt pouze uklidňoval Stalina, aby se situace ještě nehoršila. Roosevelt dokonce argumentoval tím, že v armádě Spojených států je velká řada Poláků, čímž by se mohlo vytvořit napětí.¹²⁶

V květnu 1943 Churchill znovu navštívil Roosevelta ve Washingtonu a proběhla tak třetí washingtonská konference, tentokrát s krycím názvem *Trident*. Na této konferenci byly probírány detaily naplánovaných vojenských akcí v Evropě. Byla zdůrazněna nutnost operace *Husky* a následné vyřazení Itálie z války, čímž by Německo ztratilo spojence a zároveň solidní pozice u Středozevního moře. Dalším bodem byla operace *Sledgehammer*, která byla předem naplánována na 1. května 1944. Zajímavou součástí rozhovoru byl spor ohledně atomového výzkumu, neboť někteří američtí poradci nechtěli Britům sdělovat všechny informace, to však Roosevelt zamítl a vše tak zůstalo při starém.¹²⁷

Z výsledku konference byl Stalin velmi nespokojen a oběma zúčastněným státníkům to dal silně najevo. Churchill zaslal Rooseveltovi návrh zprávy, kterou obhajuje jejich plány. Stalin nehodlal akceptovat vyřazení Itálie z války jako otevření druhé fronty, kterou očekával ve Francii. Churchill mu však velmi zdvořile vysvětlil důvody, kvůli kterým jsou jednotlivé operace naplánovány v tomto pořadí. Reakce Roosevelta nepřicházela pět dní, tudíž se ho Churchill rozhodl znovu tázat na souhlas. Roosevelt ho nakonec informoval, že Stalinovi odeslal zprávu, ve které souhlasí s postojem Churchilla.¹²⁸

Churchill byl velmi znepokojen tím, že Roosevelt žádal o schůzku se Stalinem na Aljašce. Rooseveltovi vysvětloval, že svět si zcela jistě přeje schůzku tří velkých mocností a snažil se ho od této schůzky odradit. Bezpochyby za to může fakt, že se bál síly Spojených států a Sovětského svazu do budoucna. Neopomněl zmínit svou schůzku se Stalinem v Moskvě, druhým dechem však dodal, že tato schůzka byla na daleko nižší úrovni. Roosevelt na Churchillovu zprávu zareagoval tak, že za nabídkou k setkání stojí

¹²⁵ KIMBALL, II. *Alliance Forged* s. 149–150.

¹²⁶ Tamtéž, s. 193–198.

¹²⁷ LEIGHTON, Richard M., *Overlord Revisited: An Interpretation of American Strategy in the European War, 1942–1944*. In: *The American Historical Review* 68, 1963, 4, 919–937.

¹²⁸ KIMBALL, II. *Alliance Forged*, s. 246–247, 259–261.

Stalin, schůzku však obhajoval. Nakonec Churchillovi nabídl setkání v Quebecu.¹²⁹

Pro úspěch operace *Husky* bylo nutné získat přízeň italského obyvatelstva, které nemuselo v plném rozsahu souhlasit s fašistickým režimem. Roosevelt proto navrhl prohlášení italskému lidu, ve kterém objasňoval motivy a cíle Mussoliniho, kde především upozorňoval na hlavní slovo Německa. Churchill souhlasil s touto výzvou, měl k ní však několik výhrad. Především navrhoval takové změny, aby bylo zcela patrné, že za samotným bojem nestojí pouze Spojené státy, nýbrž i Velká Británie. Roosevelt s těmito výtkami pochopitelně souhlasil a navrhované změny do výzvy zakomponoval.¹³⁰

Roosevelt v otázce Itálie neopomněl na důležitost papeže. Informoval Churchilla o tom, že mu hodlá napsat zprávu pouze on sám a z pragmatického hlediska nevyzývá Churchilla, neboť ve Spojených státech je daleko více katolíků a Roosevelt s papežem udržuje přátelský vztah. Churchillovi tedy zaslal návrh zprávy, kterou Churchill obratem odsouhlasil a Rooseveltovi poděkoval za iniciativu.¹³¹ Operace *Husky* probíhala úspěšně a Churchill s Rooseveltem museli řešit otázku budoucího vývoje a příměří. Ačkoliv si neuchovávali nahrávky jejich telefonátů, díky německé zpravodajské službě máme přepis telefonátu z 29. července, ze kterého bylo zcela patrné, že již probíhaly jednání spolu s Itálií ohledně příměří a konkrétních podmínek. Tento problém byl nadále řešen přes telegramy, přičemž ponechávali velkou svobodu v jednání Eisenhowerovi.¹³²

Vzájemná korespondence v této době obsahovala především informace ohledně nadcházející konference v Quebecu a také vývoje na italské frontě. Mimo vojenského plánování se v obsahu telegramů stále nacházely části ryze osobního a přátelského charakteru. Roosevelt v odpovědi na Churchillovu zprávu o ponorkách napsal doporučení, aby Churchill zvolil lehký oděv kvůli velkým teplotám. Churchill byl za toto doporučení jistě rád, neboť ve svých pamětech na jednání vzpomíná s tím, že bylo takové vedro, že se téměř nedalo dýchat.¹³³

Konference v Quebecu, krycí název *Quadrant*, měla vyřešit otázku budoucích plánů na invazi do Evropy. Ve hře byla především operace *Overlord*, která se stala nástupcem *Sledgehammer*. Churchill dále prosazoval myšlenku invaze do Norska s krycím názvem *Jupiter*, nicméně to jen v případě neuskutečnění vylodění ve Francii, tudíž bylo toto označení použito při bojích v severní Africe. Přítomní generálové na

¹²⁹ KIMBALL, II. *Alliance Forged*, s. 278–279, 283–284.

¹³⁰ CHURCHILL, Winston S., *Druhá světová válka: V. díl, Kruh se uzavírá*, Praha 2015, s. 49–50.

¹³¹ KIMBALL, II. *Alliance Forged*, s. 319–321.

¹³² CHURCHILL, V. díl, *Kruh se uzavírá*, s. 59–64.

¹³³ KIMBALL, II. *Alliance Forged*, s. 382.

konferenci vyslovili obavy ohledně Sovětského svazu a šíření komunismu v Evropě. Tento problém by vyřešilo vítězství anglo-amerických sil, což by podle nich bylo pro Němce schůdnější než drtivá prohra proti Rudé armádě. Po skončení konference se Churchill spolu s rodinou přesunul na několik dní do Washingtonu, kde byl Rooseveltovým hostem.¹³⁴

Po konferenci v Quebecu dále sledovali vývoj na italské frontě, kde sice spojenecká armáda postupovala, odpor byl však velmi silný a oba státníci tak předpokládali, že operace *Overlord* bude velmi komplikovaná. Otázkou byla italská reakce na válečný vývoj a následná spolupráce se Spojenci. Badoglio i Viktor Emanuel III. se sice obávali reakce Německa na uzavření příměří, zároveň jim však bylo jasné, že nemají jinou možnost, tudíž byla 3. září podepsána dohoda, kterou Spojenci oficiálně potvrdili 8. září.¹³⁵

Vzhledem k tomu, že stále nedošlo k osobnímu setkání Churchilla a Roosevelta se Stalinem, Churchill navrhoval další konferenci. Dle původního návrhu se konference měla konat ve Středomoří na lodi, došlo však ke změně a za místo setkání bylo určen Teherán. Ve hře byly další místa, s těmi ale nesouhlasil Stalin, neboť požadoval místo konání ve městě, kde se nachází sovětská ambasáda, což pro něj bylo jediné možné ubytování.¹³⁶ Ještě před touto konferencí chtěl Churchill setkání bez Stalina. S Rooseveltem se dohodli na schůzce v Káhiře s tím, že by se jí účastnil i Čankajšek, neboť by nemohli řešit čínské záležitosti se Stalinem kvůli tomu, že Sovětský svaz nebyl ve válečném stavu s Japonskem. Churchill pro toto setkání navrhl již dříve použitá kódová označení, pouze přidal označení pro Čankajška – krycí jméno *Celestes*.¹³⁷

Konference v Káhiře nepřinesla nové informace ohledně Japonska, pouze se odsouhlasily již dříve zmíněné body, například bezpodmínečná kapitulace a návrat zabraných území. Následně se Churchill s Rooseveltem přesunuli do Teheránu, kde proběhla konference se Stalinem. Ten se obával německého atentátu, proto Rooseveltovi nabídl pobyt na sovětské ambasádě, čímž došlo k částečné izolaci Churchilla. To je zřejmě jeden z důvodů, proč došlo ke sblížení Roosevelta se Stalinem, což bylo na úkor vztahu s Churchillem. Na schůzce se probíraly již probíraná témata jako například operace *Overlord* a její načasování, mimo jiné Sovětský svaz přislíbil vyhlášení války

¹³⁴ JAKOVLEV, s. 432–433.

¹³⁵ KIMBALL, II. *Alliance Forged*, s. 455–459.

¹³⁶ Tamtéž, s. 545.

¹³⁷ CHURCHILL, V. díl: *Kruh se uzavírá*, s. 315.

Japonsku. Došlo k odsouhlasení nových hranic Polska, jelikož si Sovětský svaz nárokoval území na východě Polska. Mimo tuto otázku se poválečné uspořádání Evropy řešilo spíše okrajově a k oficiálnímu potvrzení tak zatím nedošlo. Roosevelt po konferenci zamířil zpět do Washingtonu, zatímco Churchill navštívil další oblasti na severu Afriky.¹³⁸

V následujícím období se korespondence Churchilla a Roosevelta týkala především italské fronty a plánovaného vylovení u Anzia, zprávy ryze osobního charakteru se však nevytrácely. Důkazem toho je Rooseveltův dopis z počátku roku 1944, ve kterém s humorným nádechem Churchilla informuje o článku, ve kterém se píše o propojení Churchilla a jeho ženy spolu s mormony. Ačkoliv je Roosevelt oproti Churchillovi vážnější, zde to tak rozhodně nebylo. Pro pobavení Churchillovi napsal, že na něm začne hledat charakteristické mormonské znaky a dopis doplnil o historku z mormonského prostředí, kterou zažil v dětství.¹³⁹

Churchill počátkem roku 1944 stále pobýval v Africe, konkrétně v Marrákeši. V této době za ním přijel exilový prezident ČSR Edvard Beneš, aby s ním probral situaci Sovětského svazu, jeho hranic a především sporu s Polskem. Beneš Churchillovi vysvětlil své nápady a uvedl možnost, že by mohl mezi oběma stranami působit jako prostředník. Churchill Benešovy vize odsouhlasil a zároveň informoval Roosevelta o tom, že sovětská strana hodlá akceptovat československé hranice z doby před mnichovskou konferencí.¹⁴⁰

Co se týče sfér vlivu na evropském kontinentu, Roosevelt Churchillovi oznámil, že Spojené státy nehodlají převzít odpovědnost za poválečné dění v Evropě, pouze se budou soustředit na severozápadní oblast Německa. Churchill na tuto situaci reagoval rozporuplně, neboť měl velmi odlišné představy o poválečném uspořádání, především ohledně Francie. Neuvědomil si, že Roosevelt zřejmě nepočítá s tím, že se Francie bude dlouho vzpamatovávat z následků války. Tyto rozpory trvaly až do konference v Quebecu na podzim 1944.¹⁴¹

Ačkoliv byl mezi oběma státníky vztah na přátelské úrovni, našly se momenty, kdy se neshodli na určitém problému. To se týkalo především italské flotily, která měla být rozdělena mezi Spojence, Churchill nicméně nesouhlasil s Rooseveltovým prohlášením o tom, že by byla třetina flotily odeslána do Sovětského svazu. Když se

¹³⁸ GILBERT, s. 293–294.

¹³⁹ KIMBALL, II. *Alliance Forged*, s. 648.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 650–651.

¹⁴¹ CHURCHILL, V. díl: *Kruh se uzavírá*, s. 445–447.

Churchill o Rooseveltově nápadu dozvěděl, napsal dopis, který nakonec proškrtal, neboť se nenesl v příliš přátelském duchu, ve zbytku byl přesto jasný nesouhlas. Roosevelt na Churchillovy výtky reagoval smířlivě, nicméně neodvolal svá předešlá tvrzení.¹⁴²

Churchill Rooseveltovi navrhoval, aby se setkali s nejvyššími vojenskými představiteli na Bermudách. Roosevelt na zprávu reagoval s omluvou, že je nemocen a bude muset delší dobu odpočívat, takže taková cesta nepřipadá v úvahu. Hodlal však na Bermudy vyslat vojenské představitele, což Churchill zamítl, že by to nemělo smysl. Z toho je zřejmé, že Churchill doufal v osobní setkání, při kterém by mohl Roosevelta daleko více ovlivnit.¹⁴³

I přes menší rozpory v jednotlivých bodech válečného tažení se přátelský charakter vztahu Churchilla a Roosevelta nezměnil. Důkazem toho je dar, který Roosevelt zaslal Churchillovi. Konkrétně to byl obraz prezidenta, na což Churchill reagoval děkovným dopisem, že si obraz pověsí v ložnici, a zároveň na oplátku Rooseveltovi zaslal své vyobrazení. Děkovný dopis byl ukončen spojením „navždy váš“, což jistě dokazuje přátelský charakter. Roosevelt zároveň děkoval za dar a Churchillovi napsal, že si obraz také pověsí na zeď v ložnici. Mimo jiné Churchilla informoval, že se jeho zdravotní stav zlepšil po ozdravném pobytu.¹⁴⁴

4.5 Od vylodění v Normandii po konec války

Vylodění v Normandii bylo pro Spojence nesmírně důležité. Churchill se proto rozhodl informovat Roosevelta o nutnosti cenzury všech diplomatických kanálů ohledně operace *Overlord*, samozřejmě s výjimkou komunikace se Spojenými státy a Sovětským svazem. Churchill dále navrhoval, aby spolu s Rooseveltem informovali Stalina o předběžném datu počátku vylodění. Roosevelt však Churchillovi sdělil, že američtí zástupci již Stalina informovali v Moskvě. Stalin následně oba dva ujistil v tom, že Sovětský svaz odstartuje další ofenzivu ve stejném čase, kdy započne operace *Overlord*.¹⁴⁵

S ohledem na chystanou akci ve Francii probíhala příprava za pomoci leteckých

¹⁴² CHURCHILL, *V. díl: Kruh se uzavírá*, s. 448–449.

¹⁴³ KIMBALL, Warren F. (ed.), *Churchill & Roosevelt: The Complete Correspondence: III: Alliance Declining*, Princeton 1984, s. 15–28.

¹⁴⁴ GILBERT, s. 307.

¹⁴⁵ KIMBALL, *III. Alliance Declining*, s. 90–94, 113.

útoků, které si vyžádaly civilní oběti. Churchill byl vzhledem k této situaci poměrně nervózní, neboť se obával francouzské antipatie při větším množství obětí během operace *Overlord*. Roosevelt sdílel jeho obavy, druhým dechem však dodával, že na dálku nehodlá omezit vojenské operace, aby chránil civilisty na úkor vojenského postupu. Oba se tedy shodli na tom, že tato akce bude mít negativní následky, její řízení však nechali na přítomných vojenských velitelích.¹⁴⁶

Po vylodění v Normandii se v prvních dnech vývoj operace mezi Churchillem a Rooseveltem příliš neřešil, nicméně Churchill informoval Roosevelta o blahopřání k úspěšnému zahájení, které obdržel od Stalina. Ten Churchilla informoval, že sovětský útok, na kterém se dohodli, začne na přelomu července a srpna, tedy trochu se zpožděním. Roosevelt vyjádřil zklamání nad tímto zdržením, což je paradox vzhledem k tomu, že Stalin si dříve stěžoval na odkládání operací západních spojenců. Přesto Roosevelt vyjádřil optimistický názor nad budoucí situací.¹⁴⁷

Vzhledem k úspěchům v severní Francii se Stalin rozhodl blahopřát Churchillovi k pokrokům v této operaci. Sovětský svaz podnikal útoky na východní frontě, což Hitlerovi znesnadňovalo obranyschopnost. Stalin dále neopomněl zmínit útoky na Londýn, na což reagoval pochvalou pro britské obyvatelstvo, které se i za této situace drželo na vysoké morální úrovni. Roosevelt byl z postoje Stalina nadšený a byl rád za sovětskou snahu o prolomení německé obrany.¹⁴⁸

Churchill se s Rooseveltem neshodl v další věci – operaci *Anvil*, tedy vylodění na jihu Francie, což mělo usnadnit postup spojeneckých jednotek na severu Francie. Churchill předpokládal, že by vojáci byli daleko prospěšnější na italské frontě, než aby podnikli vylodění ve Francii. Roosevelt však stále požadoval uskutečnění tohoto plánu, načež Churchill udělal ústupek a vyjádřil souhlas, což Roosevelt ocenil. Na začátku srpna se Churchill pokusil Roosevelta znovu přesvědčit, aby došlo ke zrušení plánu, Roosevelt to však zamítl a operace proběhla pod krycím názvem *Dragoon*. Samotné vylodění Churchill sledoval na místě z torpédoborce.¹⁴⁹

Další neshody mezi Spojenci se ukázaly během varšavského povstání. Churchill byl nemile překvapen neochotou Stalina ohledně pomoci bojujícím Polákům, dokonce odmítal britskou leteckou pomoc s tím, že by letadla přistávala v Sovětském svazu.

¹⁴⁶ KIMBALL, III. *Alliance Declining*, s. 122–127.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 172–173.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 230–231.

¹⁴⁹ HARBUTT, Fraser, *Churchill, Hopkins, and the „Other“ Americans: An alternative Perspective on Anglo-American Relations, 1941–1945*. In: *The International Historical Review* 8, 1986, 2, s. 236–262.

Churchill proto vyzýval Roosevelta, aby spolu s ním podepsal výzvu pro Stalina, kde by žádali podporu pro toto povstání. Roosevelt se nicméně nehodlal postavit Stalinovi a argumentoval slovy, že je již pozdě a měli by pouze podporovat polský odboj nehledě na povstání.¹⁵⁰

Churchill znovu vyjádřil myšlenku společného setkání, aby mohl probrat budoucí plány osobně. Po několika návrzích se s Rooseveltem shodli na tom, že se konference bude konat znovu v Quebecu. Churchill Roosevelta upozornil, že si s sebou přiveze manželku Clementine. Roosevelt obratem odpověděl, že ho také doprovodí manželka.¹⁵¹ Druhá konference v Quebecu se konala pod krycím názvem *Octagon*. Na konferenci se řešila otázka Německa po válce, přičemž Churchill vnímal některé návrhy jako příliš přísné. Mimo to Velká Británie nabídla své loďstvo v Pacifiku k boji proti Japonsku. V neposlední řadě se na konferenci oba státníci dohodli v pokračování na poli atomové energie s tím, že se výzkum nezveřejní a zůstane dále utajen.¹⁵²

Po této konferenci došlo k dalšímu setkání představitelů Spojenců, tentokrát se sešel Churchill se Stalinem v Moskvě, za americkou stranu se účastnil velvyslanec Harriman, ten byl však pouhým pozorovatelem. V Moskvě se probírala podobná témata jako v Quebecu – zde se však oba státníci shodli na tom, že americký plán není dobrý. Hlavním bodem jednání však bylo rozdělení sfér vlivu mezi Velkou Británií a Sovětským svazem. Tato dohoda by se Spojeným státům zřejmě nelíbila, Harriman byl však z tohoto jednání vyloučen.¹⁵³

Vzhledem k blížícímu se konci války byla nutná konference všech tří hlavních představitelů Spojenců. Stalin navrhoval setkání v černomořském přístavu, protože mu lékaři zakázali delší cestu. Roosevelt i Churchill však pochybovali o kvalitě těchto přístavů a snažili se Stalinovi nabídnout jinou variantu ve Středomoří, Churchill například navrhoval Alexandrii či Jeruzalém. Stalin to však odmítal a navrhl konferenci v Jaltě, což nakonec Churchill s Rooseveltem odsouhlasili. Dle Churchillova návrhu, který Roosevelt odsouhlasil, tuto konferenci označovali pod krycím názvem *Argonaut*. Ještě před tímto setkáním Churchill navrhoval schůzku na Maltě s vojenskými špičkami, což Roosevelt odsouhlasil.¹⁵⁴

¹⁵⁰ KIMBALL, III. *Alliance Declining*, s. 281–283.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 307.

¹⁵² SARANTAKES, Nicholas E., *One Last Crusade: The British Pacific Fleet and Its Impact on the Anglo–American Alliance*. In: *The English Historical Review* 121, 2006, 491, s. 429–466.

¹⁵³ KITCHEN, Martin, *Winston Churchill and the Soviet Union during the Second World War*. In: *The Historical Journal* 30, 1987, 2, s. 415–436.

¹⁵⁴ KIMBALL, III. *Alliance Declining*, s. 469, 491, 503.

Pro Churchilla bylo setkání na Maltě spíše zklamáním, neboť se Roosevelt vyhýbal politickým rozhodnutím před samotnou jaltskou konferencí. Britský ministerský předseda dále naznačoval, že se americký prezident přestal věnovat vojenským záležitostem, ty přenechával na veliteli generálního štábu, kterým byl generál George C. Marshall.¹⁵⁵ Churchill se přesto snažil a zřejmě s obavou o budoucnost Rooseveltovi navrhoval rozložení amerických vojenských sil na hranici vlivu Sovětského svazu. Korespondence Churchilla a Roosevelta se během konference nedotkla témat, která se projednávala na schůzkách. Již na jednání v Jaltě „velká trojka“ probírala konkrétní podobu Organizace spojených národů a jejího budoucího fungování. Polská otázka se řešila již delší dobu, jenže zde byl jasný vliv Stalina a Churchill s Rooseveltem nebyli schopni jeho stanoviska zamítnout. Ohledně Německa se řešily reparace, které chtěl Churchill daleko menší než Roosevelt, neboť v tom viděl podobnost se situací Německa po první světové válce. Státníci se rovněž dohodli na okupačních zónách, v případě francouzské části byly menší rozpory. Roosevelt byl v Jaltě oproti Churchillovi a Stalinovi spíše nevýrazný a stál mezi nimi. Churchill se obával expanze Sovětského svazu, zatímco Stalin rozpínavost považoval za klíčovou politiku Sovětského svazu vzhledem k obraně. Roosevelt tak působil jako neutrální faktor, který kontroloval napětí mezi oběma stranami.¹⁵⁶

Churchill i Roosevelt se z Jalty nevrátili příliš nadšení, neboť si plně uvědomovali, že aliance „velké trojky“ není tak pevná, jak se navenek mohlo zdát. Oběma bylo zřejmě jasné, že se Sovětskému svazu nedá stoprocentně věřit. Problémem bylo především rozdělení vlivu na evropském kontinentu, kde zejména Roosevelt nekladal příliš velké požadavky, což odnesly především pobaltské státy, které doufaly v podporu západních Spojenců.¹⁵⁷

Ačkoliv se Stalin se západními spojenci v Jaltě dohodl na určitém postupu, Sovětský svaz ve východní Evropě a na Balkáně začal jednat proti dohodě. Churchill okamžitě vyzýval Roosevelta k ostrému postoji vůči chování Sovětského svazu a doplnil to o názory polské exilové vlády v Londýně. Roosevelt na tuto výzvu reagoval negativně s tím, že by na Stalina měli reagovat jednotliví velvyslanci. Churchill na Roosevelta nepřestával vyvíjet nátlak a zasílal jednu zprávu za druhou. Zřejmě si uvědomil, že se tím může Rooseveltovi znelíbit, proto poslal telegram, ve kterém se

¹⁵⁵ WANNER, Jan, *George C. Marshall: Tvůrce armád a aliancí*, Praha 1998, s. 235.

¹⁵⁶ BRIGGS, Herber W., *The Leaders' Agreement of Yalta*. In: *The American Journal of International Law* 2, 1946, 40, s. 376–383.

¹⁵⁷ WANNER, Jan, *Spojené státy a evropská válka 1939–1945: III. díl: Zápas o Evropu*, Praha 2002, s. 127–129.

omlouvá za množství zpráv a raději psal o jiném tématu.¹⁵⁸

Mezi tyto poválečné záležitosti patřilo Československo, jehož budoucnost řešily Spojené státy spolu s Velkou Británií během března. Vzhledem k návštěvě Beneše v Moskvě a jeho následného jednání se Stalinem se britští i američtí zástupci obávali, že je Československo kvůli moskevským dohodám ztraceno, ať už byl na Beneše vyvíjen nátlak nebo ne. Vzhledem k dohodám z Košic si následně západní Spojenci uvědomili, že je pro ně Československo ztraceno, i když Beneš plánoval udržet demokratické principy. Tyto záležitosti ohledně budoucího vývoje na evropském kontinentu byly jedním z posledních témat před tragickou událostí v dubnu 1945, kdy zemřel americký prezident.¹⁵⁹

Churchill odeslal poslední zprávu Rooseveltovi 11. dubna 1945, tedy den před jeho smrtí. Telegram se nesl v duchu předchozích, Rooseveltovi zasílal stanoviska ohledně ruského chování, které se Churchillovi nelíbilo. Rooseveltova poslední zpráva byla napsána téhož dne a odpovídal na předchozí Churchillovy výzvy. Franklin Roosevelt zemřel 12. dubna 1945 na mrtvici. Churchill okamžitě napsal zprávu Eleanor Rooseveltové, ve které vyjadřoval upřímnou soustrast nad ztrátou blízkého přítele. Následně zaslal telegram novému prezidentovi Trumanovi, ve kterém vyjádřil lítost nad úmrtím Roosevelta a doufal v pokračování dobrých vztahů mezi oběma státy.¹⁶⁰

¹⁵⁸ FRISCH, Morton J., *Roosevelt on Peace and Freedom*. In: *The Journal of Politics*, 29, 1967, 3, s. 585–596.

¹⁵⁹ WANNER, III. *díl: Zápas o Evropu*, s. 140–142.

¹⁶⁰ KIMBALL, III. *Alliance Declining*, s. 628–632.

5 Hodnocení vztahu Churchilla s Rooseveltem

Churchill s Rooseveltem se setkali již během první světové války, toto setkání bylo spíše letmé a v té době rozhodně nijak důležité. Do počátku druhé světové války došlo k jedinému kontaktu, kdy Churchill jako dar ke zvolení do funkce prezidenta Spojených států amerických Rooseveltovi zaslal životopis svého předka, tento akt ovšem žádný blízký vztah nevyvolal, neboť na to Roosevelt nijak nereagoval. Ve třicátých letech Churchill Roosevelta dále sledoval a komentoval některé jeho kroky, na vzájemnou interakci však došlo po začátku druhé světové války.¹⁶¹

Ten samý den, kdy Velká Británie vyhlásila válku Německu, se stal Churchill prvním lordem admirality. Zřejmě tato pozice znamenala velký průlom v budoucím přátelství s Rooseveltem, neboť byl zcela zřejmý jeho vztah k námořnictví a osobám, které se v něm pohybovali. Ačkoliv Spojené státy nebyly přímým účastníkem války, Roosevelt zahájil dopisování s britským prvním lordem admirality. Ačkoliv Roosevelt zahájil interakci s Churchillem především z formálního hlediska, počáteční korespondence se nesla v přátelském duchu, což zcela jistě předznamenalo budoucí vývoj tohoto vztahu. Z počátku dopisování fungoval Roosevelt spíše jako pouhý rádce Churchilla, i když do budoucna hodlal pomoci Velké Británii z funkce prezidenta Spojených států. Churchill byl z této situace samozřejmě nadšený, neboť Roosevelta sledoval delší dobu a přátelská korespondence se zkrátka nedala odmítnout. Jelikož Churchill věděl o Rooseveltově vztahu k námořnictví, ve svých dopisech se tituloval jako *Naval Person*, tedy volně přeloženo námořník. Po jeho přechodu z funkce prvního lorda admirality do křesla ministerského předsedy před tento titul přidal výraz *Former*, tedy bývalý. Tímto tahem se chtěl Rooseveltovi zcela jistě zalíbit a cílit tak na jeho záliby. Churchill takových drobností využíval především proto, že Velká Británie potřebovala pomoc od Spojených států, aby dokázala čelit tlaku nacistického Německa, proto byla nutná přízeň amerického prezidenta.¹⁶²

Do Churchillovy změny funkce ve vládě korespondence neprobíhala příliš často, aktivnější byl rozhodně britský ministerský předseda, zatímco americký prezident reagoval spíše výjimečně. I přes americký izolacionismus a neutralitu se Roosevelt snažil pomoci Velké Británii, na což mohlo mít vliv toto rozvíjející se přátelství. Je

¹⁶¹ GILBERT, s. 165, 185.

¹⁶² KIMBALL, *I. Alliance Emerging*, s. 24–27.

zcela zřejmé, že oba státníci nevycházeli svému protějšku vstříc pouze z čisté dobrosrdečnosti. Spojené státy i Velká Británie potřebovaly tuto spolupráci z čistě pragmatického hlediska. Postupem času se však i v této pragmatické pomoci daly najít znaky ryze přátelského charakteru. Během doby, kdy na evropském kontinentu probíhala válka s Německem, se Roosevelt zasazoval o oficiální pomoc, načež vyšel zákon o půjčce a pronájmu. Churchill Roosevelta průběžně informoval o válečných situacích, ten mu na oplátku vysvětloval situaci ve Spojených státech a obtíže, které nastávají při snaze pomoci válčícímu státu. Již v této situaci bylo jasné, že se toto přátelství skrze korespondenci vymyká rámci klasického vztahu dvou státníků spřátelených zemí.¹⁶³

Nebýt snahy o kontakt před válkou a následného dopisování, vztahy mezi Spojenými státy a Velkou Británií by nemusely být na tak dobré úrovni. Spolupráce představitelů těchto zemí zcela jistě ovlivnila válečné dění. Důkazem toho je vzájemné schvalování konkrétních postojů, neboť většinou ani jeden nechtěl vydat prohlášení či odsouhlasit určitou akci s rizikem, že by se to druhému státníkovi nelíbilo. To však neplatilo ve všech případech a v pozdějších fázích druhé světové války nastávaly situace, kdy se představitelé obou mocností dostali do rozepře, zejména kvůli Sovětskému svazu a jeho nárokům na poválečné uspořádání na evropském kontinentu.

Opravdu přátelský charakter dokazovaly dopisy, které se nedotýkaly válečného dění a obsahovaly pouze informace osobního charakteru. Tyto zprávy se v celé korespondenci objevovaly pravidelně, ať už šlo o ryze osobní sdělení o určité situaci nebo dodatek k daru, kterým se jeden z nich rozhodl druhého obdarovat. V mnoha situacích lze říci, že se Churchill snažil zapůsobit na Roosevelta co nejvíce, jen aby z toho získal přízeň pro Velkou Británii. Zcela jistě si uvědomoval své postavení v tomto přátelství a nastaly situace, kdy se snažil Roosevelta tlačit k souhlasu, nicméně je patrné, že se ho snažil přesvědčit z pozice přítele a upřímnost tak nepředstíral.

Osobní rovina dopisů je zcela jasná, korespondence však byla velmi důležitá i ohledně ryze vojenských záležitostí, které v ní probírali. Aktivnější byl především Churchill, který Rooseveltovi napsal více jak 900 zpráv. V opačném případě to bylo o cca 200 zpráv méně. Velkou výhodou celé korespondence byl Churchillův návrh, aby se od určitého momentu korespondence číslovala, což usnadňovalo odpovědi při větším množství telegramů během krátké doby.¹⁶⁴

¹⁶³ CHURCHILL, II. díl: *Jejich nejskvělejší hodina*, s. 529–532.

¹⁶⁴ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 349–352.

Po vstupu Sovětského svazu do války se Churchill s Rooseveltem téměř po každé Stalinově zprávě navzájem informovali a navrhovali, jak na co reagovat. V této době sice mezi Stalinem a západními Spojenci panovaly dobré vztahy, nicméně mezi americkým a britským zástupcem byl daleko bližší vztah, tudíž měl Stalin v tomto ohledu nevýhodu. Tato situace byla dána především tím, že korespondence Churchilla s Rooseveltem trvala již dva roky, Stalin byl pro ně pouze novým partnerem na formální úrovni.

Již zmíněná korespondence se Stalinem byla jednou z mála situací na diplomatickém poli, které byly ovlivněny blízkým vztahem Churchilla s Rooseveltem. Díky svému přátelskému vztahu se radili o každé diplomatické situaci, kterou museli řešit, ať už to bylo vůči Sovětskému svazu či Francii a málokdy se stalo, že by jeden s druhým nesouhlasil. Právě tyto neshody se začaly objevovat v situacích ohledně Sovětského vztahu a jeho nároků na pomoc či poválečné uspořádání. Zde se začal projevovat Churchillův nesouhlas s politikou Sovětského svazu, který začal porušovat dohody a nárokoval si věci, které kolidovaly s vůlí jiných států. Churchill Roosevelta mnohokrát vyzýval, aby začal jednat a vyjádřil nesouhlas. Ten však nedokázal zaujmout pevné stanovisko a raději Sovětský svaz ponechával bez větší kritiky s tím, že se toho mají ujmout velvyslanci států, kterých se to týká. Po nástupu Trumana se tato situace obrátila.¹⁶⁵

Co se týče konferencí, Churchill se vždy snažil o osobní kontakt, neboť věděl, že tak bude mít daleko větší šanci Roosevelta ovlivnit, aby souhlasil s jeho nápady a plány. Toto tvrzení podporuje to, že se Churchill snažil o setkání pouze s Rooseveltem bez dalších zástupců. Kvůli tomu se tak před jaltskou konferencí sešli na Maltě, aby mohl s Rooseveltem hovořit ve větším soukromí. Na Maltě se Roosevelt důležitějším záležitostí vyhýbal, neboť to chtěl zřejmě probrat až ve společnosti Stalina. Zároveň Churchill protestoval ve chvíli, kdy se dozvěděl o možném setkání Roosevelta se Stalinem, neboť se obával spojení těchto dvou velmocí v neprospěch velmocenského postavení Velké Británie.¹⁶⁶

Závěrem lze tedy říci, že vztah Churchilla a Roosevelta byl na velmi přátelské úrovni, což dokazuje mnoho vzkazů a vzájemné chování na konferencích či neformálních setkáních. Jejich přátelství rozhodně hrálo velkou roli na diplomatickém poli, neboť se mezi sebou radili o postupu a budoucích plánech skrze korespondenci.

¹⁶⁵ KIMBALL, III. *Alliance Declining*, s. 562–563.

¹⁶⁶ GILBERT, s. 328–329.

Ostatní státníci tak měli při vyjednávání na konferencích složitější pozici, tudíž bylo jasné, že Velká Británie měla spolu se Spojenými státy rozhodně bližší vztah. Z toho lze usoudit, že by bez tohoto blízkého přátelství nebyly vztahy mezi západními Spojenci na tak dobré úrovni.

6 Závěr

Winston Churchill a Franklin Roosevelt měli velký vliv na diplomatické dění během druhé světové války. Oba státníci se na politice podíleli již od mládí, čímž nabyli mnoho zkušeností k tomu, aby své národy vedli k vítězství. Pocházeli z bohatých rodin, které byly velmi slavné, takže jim byla částečně předurčena budoucnost – otec Churchilla působil v politice, zatímco Roosevelt byl příbuzným prezidenta Theodora Roosevelta. Díky tomuto rodinnému zázemí se oběma dostalo velmi kvalitního vzdělání, které bezpochyby bylo významným faktorem pro budoucí kariéru. Oba dva se dostali do vysokých politických funkcí již během první světové války, dokonce na stejném ministerstvu, což jejich budoucímu vztahu zcela jistě prospělo. Během jejich slavné kariéry sice nastaly obtížné situace, to jim však do budoucna nezabránilo uspět. V případě Churchilla to bylo fiasko ohledně bitvy v úžinách během první světové války a následná absence ve vládě. Roosevelt naopak trpěl na osobní úrovni, neboť jeho zdravotní stav komplikovaný dětskou obrnou ho částečně limitoval, to však pro něj nebylo překážkou, aby úspěšně kandidoval do funkce amerického prezidenta.

Události před druhou světovou válkou a následný počátek tohoto konfliktu oba velmi bedlivě sledovali. Zde byl jasný rozdíl v nahlížení na situaci v Evropě, neboť se dění přímo týkalo Churchilla, zatímco Roosevelt stál v čele izolacionistických Spojených států. Churchill nebezpečí nepodceňoval a na události nahlížel přísným způsobem, jeho komentáře měly jasně protiněmecký charakter. Roosevelt byl daleko zdrženlivější, nicméně také odhadoval budoucí vývoj a vůči nacistickému režimu neměl kladný vztah.

Jejich korespondence, která započala na začátku druhé světové války, měla pro vztah Spojených států a Velké Británie velký vliv. Churchill s Rooseveltem se opravdu sblížili na přátelské úrovni, což napomohlo k lepšímu souznění spřátelených národů. Bylo zde však patrné, v jaké situaci se oba dva představitelé světových velmocí nacházeli. Roosevelt zahájil korespondenci s novým lordem admirality z formálního hlediska, jelikož to bylo očekávané. Naopak Churchill se v této situaci snažil získat co největší přízeň amerického prezidenta, aby tak pomohl Velké Británii. Po vstupu Spojených států do války se vzájemný vztah částečně změnil, neboť nyní Roosevelt musel jednat s Churchillem jakožto přímý spojenec, který jednal za svůj národ ve válce. Plánování vojenských akcí a dalších postupů bylo mnohem jednodušší v narůstajícím

přátelství, než kdyby se řešilo pouze na formální úrovni mezi politiky, kteří se informují nehledě na osobní sympatie. Během celé války si vyměnili velké množství dopisů, ve kterých společně plánovali postup proti nepříteli. Vztah se samozřejmě nezastavil pouze na dopisování, došlo k mnoha osobním schůzkám, ať už čistě osobního charakteru či setkáním na konferencích, kde se primárně řešila válečná situace. Pokud se na těchto konferencích setkali s dalším státníkem, jako byl například Stalin, měli velkou výhodu během vyjednávání. Stalin byl však také problém pro Churchilla, který byl jednak velkým odpůrcem komunismu a jednak se obával sblížení Sovětského svazu se Spojenými státy, kvůli čemuž by utrpělo velmocenské postavení Velké Británie. Ačkoliv si byl Roosevelt vědom poměrů v Sovětském svazu a jeho nároků v otázce poválečného uspořádání, oproti Churchillovi v tomto ohledu vystupoval opatrnějším způsobem. Přesto však jejich přátelství napomáhalo vztahu Spojených států a Velké Británie, ve své korespondenci de facto řídili oba státy ve shodě a na naprosté většině plánů se společně dohodli. Částečně se dá tedy říct, že jejich korespondence nahrazovala konference, kde by ostatní státníci museli řešit shodu a plánování dalších kroků ve válce.

V mnoha případech korespondenci odlehčili osobní zprávou či nějakým darem. Takové zprávy měly velkou váhu v případě, kdy se mezi sebou neshodli a uvolnili tak špatnou atmosféru, která během neshod mohla nastat. Ty se týkaly především výše zmíněného Stalina a jeho nároků na poválečné uspořádání v Evropě. Oba dva se Stalinovi snažili vzdorovat, to se však nedařilo ve všech případech, což se následně projevilo během studené války. Churchillův postoj proti Stalinovi posílila Rooseveltova smrt, neboť na jeho místo nastoupil Harry Truman, který se vůči komunismu vymezoval daleko více. Pro Churchilla byla tato skutečnost pochopitelně smutná, avšak z pragmatického hlediska byla tato změna ve funkci amerického prezidenta výhodná. Churchill však s Trumanem nemohl vyjednávat příliš dlouho, neboť byl na postu ministerského předsedy vystřídán Clementem Attleem.

Vztah Churchilla s Rooseveltem rozhodně ovlivnil celosvětové dění jejich doby. Je sice zřejmé, že by mezi nimi probíhala korespondence nebo by proběhla setkání na konferencích, i kdyby mezi sebou neměli tak vřelý vztah, dohoda mezi oběma státy by byla zřejmě daleko složitější, neboť by byla pouze na formální úrovni. Toto přátelství tedy napomohlo ke sblížení západních Spojenců a ovlivnilo světovou diplomacii. Lze říci, že tento vztah měl velký vliv na výsledek druhé světové války.

Ve své práci jsem stručně nastínil průběh života obou osobností od jejich dětství po začátek druhé světové války a jejich nejvyšších politických funkcí. Již od počátku

kariéry obou státníků bylo jasné, že mají skvělé předpoklady pro vysoké politické funkce, do kterých skutečně nastoupili. V další kapitole následoval stručný popis vývoje evropského dění od mnichovské konference po vylodění v Dunkerque. Počátek tohoto celosvětového konfliktu zastihl oba politiky na nejvyšších příčkách politiky, od čehož se odvíjely jejich reakce na dané situace. Ve třetí kapitole jsem analyzoval korespondenci a celkový vztah Churchilla s Rooseveltem, zejména v počátcích druhé světové války, kdy docházelo k rozvoji vzájemné spolupráce. Hlavním záměrem je především analýza osobního vztahu, který byl sice od počátku formální, přesto se zde našly znaky přátelského charakteru. V závěrečné kapitole je zhodnocení a analýza, která vyplynula především z hlavní kapitoly.

7 Seznam použité literatury

- CHURCHILL, Winston S., *Mé životní začátky*, Praha 1996.
- CHURCHILL, Winston S., *Druhá světová válka: II. díl: Jejich nejskvělejší hodina*, Praha 1993.
- CHURCHILL, Winston S., *Druhá světová válka: III. díl: Velká aliance*, Praha 2015.
- CHURCHILL, Winston S., *Druhá světová válka: IV. díl: Karta se obrací*, Praha 1994.
- CHURCHILL, Winston S., *Druhá světová válka: V. díl: Kruh se uzavírá*, Praha 2015.
- KIMBALL, Warren F. (ed.), *Churchill & Roosevelt: The Complete Correspondence: I. Alliance Emerging*, Princeton 1984.
- KIMBALL, Warren F. (ed.), *Churchill & Roosevelt: The Complete Correspondence: II. Alliance Forged*, Princeton 1984.
- KIMBALL, Warren F. (ed.), *Churchill & Roosevelt: The Complete Correspondence: III: Alliance Declining*, Princeton 1984.
- BRIGGS, Herber W., *The Leaders' Agreement of Yalta*. In: *The American Journal of International Law* 2, 1946, 40, s. 376–383.
- BROAD, Lewis, *Winston Churchill*, Praha 1947.
- BROŽ, Ivan, *Roosevelt: Čtyřikrát prezidentem USA*, Praha 2010.
- ČERMÁK, Josef, *Winston Churchill: Nástin života*, Zlín 2000.
- DEIGHTON, Len, *Blitzkrieg: Od Hitlerova nástupu po pád Dunkerque*, Praha 1994.
- DELAFORCE, Patrick, „*Jen čtyři doutníky denně!*“: *Winston Churchill, jak ho (asi) neznáte*, Praha 2007.
- FREIDEL, Frank, *FDR vs. Hitler*. In: *Proceedings of the Massachusetts Society* 3, 1987, 99, s. 25–43.
- FRISCH, Morton J., *Roosevelt on Peace and Freedom*. In: *The Journal of Politics*, 29, 1967, 3, s. 585–596.
- FUNK, Arthur L., *The „Anfa memorandum“: An Incident of the Casablanca Conference*. In: *The Journal of Modern History* 26, 1954, 3, s. 246–254.
- GILBERT, Martin, *Churchill a Amerika*, Praha 2007.
- HACKER, Jeffrey H., *Franklin D. Roosevelt*, Lakeville 1991.
- HARBUTT, Fraser, *Churchill, Hopkins, and the „Other“ Americans: An alternative Perspective on Anglo-American Relations, 1941–1945*. In: *The International Historical*

Review 8, 1986, 2, s. 236–262.

HOYT, Edwin Palmer, *Válka v Evropě: Blesková válka*, Praha 2000.

JACKSON, Julian, *Pád Francie: Nacistická invaze 1940*, Praha 2006.

JAKOVLEV, Nikolaj Nikolajevič, *Franklin D. Roosevelt: Člověk a politik*, Praha 1985.

JOHNSON, Paul, *Churchill*, Brno 2010.

KITCHEN, Martin, *Winston Churchill and the Soviet Union during the Second World War*. In: *The Historical Journal* 30, 1987, 2, s. 415–436.

LEIGHTON, Richard M., *Overlord Revisited: An Interpretation of American Strategy in the European War, 1942–1944*. In: *The American Historical Review* 68, 1963, 4, 919–937.

LEUTZE, James, *The Secret of the Churchill–Roosevelt Correspondence: September 1939 – May 1940*. In: *Journal of Contemporary History* 10, 1975, 3, s. 465–491.

LORD, Walter, *Dunkerský zázrak*, Praha 2004.

LOWENTHAL, Mark S., *Roosevelt and the Coming of the War: The Search for United States Policy 1937–1942*. In: *Journal of Contemporary History* 16, 1983, 3, s. 413–440.

MANN, Chris, JÖRGENSEN, Christer, *Hitlerova arktická válka: Německé kampaně v Norsku, Finsku a SSSR v letech 1940–1945*, Praha 2008.

MATĚJKA, Jaroslav, *Churchill, Roosevelt, de Gaulle, Hitler – machiavelistické etudy*, Liberec 1997.

SARANTAKES, Nicholas E., *One Last Crusade: The British Pacific Fleet and Its Impact on the Anglo–American Alliance*. In: *The English Historical Review* 121, 2006, 491, s. 429–466.

WANNER, Jan, *George C. Marshall: Tvůrce armád a aliancí*, Praha 1998.

WANNER, Jan, *Spojené státy a evropská válka 1939–1945: I. díl: Pevnost Amerika*, Praha 2001.

WANNER, Jan, *Spojené státy a evropská válka 1939–1945: II. díl: Amerika v boji*, Praha 2002.

WANNER, Jan, *Spojené státy a evropská válka 1939–1945: III. díl: Zápas o Evropu*, Praha 2002.

WARNER, Philip, *Bitva o Francii 1940*, Praha 2005.

WILLIAMSON, David G., *Zrazené Polsko: Nacistická a sovětská invaze v roce 1939*, Brno 2010.

8 Resumé

The aim of this master thesis is to analyze the relationship between Winston Churchill and Franklin Roosevelt, especially the beginning of it. This close relationship affected war events and whole diplomacy during this worldwide conflict. The relationship begun after the start of the world war II when Churchill became the First Lord of the Admiralty.

Both Statesmen had great education thanks to their wealthy families and they were in the politics since youth. They became most important representatives of their countries and had to deal with the raging war. Churchill tried to contact Roosevelt immediately after Roosevelt became president, but Roosevelt sent message to Churchill after he became prime minister in september 1939. Their relationship got really close, but due to the situation it was pretty obvious, that Churchill was the one, who needed help. This posture changed after the attack on Pearl Harbor and creation of the Pacific battlefield.

Content of their correspondence was consisted of battle plans and other similar war stuff, but also full of friendly messages which were doubtless proof about their close friendship. This really helped them during the war conferences, because they could agree on everything in a really short time. This friendship was not obviously one hundred percent perfect, which was mainly because of Stalin and Soviet Union. At the end of war, Churchill was clearly against Soviet Union. He asked Roosevelt to support his point of view, but he did not do it. Despite of this, their relationship was really close until the death of Roosevelt and had a huge influence on the ongoing war. Both of them tried to do the best for their countries in difficult situations. Roosevelt's death was paradoxically good for Churchill's attitudes, because his successor Truman was much more against Soviet communism.